

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού.

Αφετηρία και προοπτικές ενός νέου πεδίου

Επιμέλεια:
Γεώργιος Κατσαδώρας, Εμμανουήλ Φωκίδης

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού
Αφετηρία και προοπτικές ενός νέου πεδίου

Επιμέλεια

Γεώργιος Κατσαδώρος, Εμμανουήλ Φωκίδης

Ρόδος, 2022

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού
Αφιερώματα και προοπτικές ενός νέου πεδίου

ISBN 978-618-84330-7-6

Copyright 2022

Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Επιμέλεια

Γεώργιος Κατσαδώρας

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εμμανουήλ Φωκίδης

Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το σχεδιασμό του εξώφυλλου και οπισθόφυλλου ανέλαβε η graphic designer

Μυρτώ Φωτίου Φεγγερού

LinkedIn: Mirto Fotiou -Feggerou

E-mail: mirtof80@gmail.com

Το σχεδιασμό των μιμιδίων ανέλαβε ο

Βαγγέλης Βαλασιάδης

Οι συγγραφείς των άρθρων που δημοσιεύονται στον τόμο διατηρούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των άρθρων τους. Τα άρθρα του τόμου μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αναφορά στους συγγραφείς τους. Οι συγγραφείς των άρθρων μπορούν να τα καταθέσουν σε ιδρυματικό ή άλλο αποθετήριο ή να τα δημοσιεύσουν σε άλλη έκδοση, με υποχρεωτική την αναφορά της πρώτης δημοσίευσης του τόμου. Οι συγγραφείς ενθαρρύνονται να δημοσιοποιήσουν την εργασία τους στο Διαδίκτυο.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	7
Εισαγωγή.....	10
Αποτελεί το Διαδίκτυο μονόδρομο για τις Σύγχρονες Λαογραφικές Σπουδές; <i>Μαρία Γκασούκα</i>	10
Ψηφιακές πηγες για τη μελέτη του ελληνικού παραδοσιακού πολιτισμού και της λαϊκής θρησκευτικότητας, <i>Εμμανουήλ Γ. Βαρβούνης</i>	20
Α΄ θεματική ενότητα: Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της ψηφιακής λαογραφίας.....	29
Η σύγχρονη λαογραφία στο πλαίσιο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών (digital humanities): ορισμοί, περιεχόμενο ερευνητικά πεδία, εργαλεία της Ψηφιακής Λαογραφίας, <i>Αλέξανδρος Γ. Καπανιάρης</i>	30
Παράθυρο στη θάλασσα. Ένα «παράθυρο» στον λαϊκό πολιτισμό μέσα από τον κινηματογράφο και το Διαδίκτυο, <i>Άννα Λυδάκη</i>	49
Οι λαϊκές ψηφιακές ομάδες ως πεδίο της ψηφιακής Λαογραφίας, <i>Ξανθίππη Φουλίδη</i>	56
Β΄ θεματική ενότητα: Διάχυση και διάδοση παραδοσιακών και νέων μορφών του λαϊκού πολιτισμού στον ψηφιακό κόσμο	65
Λαϊκός πολιτισμός και διαδικτυακά μιμίδια: Η εκπαίδευση μέσα από τα μιμίδια κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19, <i>Βασιλεία Αντωνάκη, Γεώργιος Κατσαδώρας</i>	66
Η διάχυση και διάδοση της λαογραφίας της Δωδεκανήσου στον ψηφιακό κόσμο, μέσα από δράσεις συλλόγων και ατόμων την περίοδο της καραντίνας, <i>Μαρία Α. Αντωνοπούλου</i>	83
Ο Ray Harryhausen και η απεικόνιση της Μέδουσας στα ψηφιακά παιχνίδια, <i>Ευάγγελος Βαλασιάδης</i>	98
Επιστήμη των πολιτών και πολιτισμός: Η περίπτωση της ψηφιακής καταγραφής του λαϊκού πολιτισμού, <i>Βικτώρια Γαβάνα, Μαγδαληνή Μάρη, Ευαγγελία Καβακλή</i>	116
Οι στρατηγικές ή οι μορφές τρολαρίσματος στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook., <i>Μαρία Ζαρέντη</i>	129
Creepypasta: Ο ψηφιακός αστικός θρύλος, <i>Μαρία Ζούρου</i>	141
Τα μιμίδια (memes) της πανδημίας του ιού COVID-19: Η διαχείριση του πρωτόγνωρου μέσω ενός σατιρικού είδους του ψηφιακού λαϊκού λόγου, <i>Ρέα Κακάμπουρα, Αφροδίτη-Λήδια Νουνανάκη</i> ..	153
Πολιτικές μνήμης και διαδικασία δόμησης ταυτοτήτων στην ψηφιακή εποχή: Το παράδειγμα του ιστότοπου «Δίκτυο Mikrasiatis.gr», <i>Ιωάννης Καραχρήστος</i>	183
Το λαϊκό εορτολόγιο μέσα από τα διαδικτυακά μιμίδια, <i>Ευηλένα Καρδαμήλα</i>	195
Αινίγματα, παροιμίες και άλλες λαϊκές φράσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης την περίοδο της πανδημίας. Η σελίδα ««Λαϊκές ρήσεις, Αινίγματα και Ανέκδοτα» στο Facebook, <i>Χρυσάνθη Κόζα</i> .	209
Τα λαχνίσματα στον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο: Από το τελετουργικό των υπαίθριων παιδικών παιχνιδιών στο τεχνολογικό σύμπαν του Διαδικτύου., <i>Δημήτρης Ε. Κόκκινος, Ανθούλα Κολιάδη-Τηλιακού</i>	220
Διάχυση πολιτισμικών στοιχείων της Τσακωνιάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (η περίπτωση του Facebook), <i>Μαρία-Κομιανή Κολινιώτη</i>	235
The tinderisation of romance, <i>Yvonne Kosma, Vasilis Gialatzis, Jojo Ekate Diakoumakou</i>	253

Διαρκείς ανατροφοδοτήσεις μεταξύ πρωτογενούς και δευτερογενούς προφορικότητας: Η κυκλοφορία του κουτσομπολιού από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην καθημερινή ζωή και αντίστροφα, <i>Γιώργος Κούζας</i>	269
Το παιχνίδι στην ψηφιακή εποχή: Το παράδειγμα του ομαδικού ηλεκτρονικού παιχνιδιού μεταξύ ενηλίκων, <i>Κωνσταντίνα Κουτσονικολή</i>	281
Μοιράσου κι εσύ μian ιστορία: Από τη ζωντανή αφηγηματική κοινότητα στη διαδικτυακή συνύπαρξη. Η περίπτωση της Λέσχης Αφήγησης Αθήνας. Όψεις, σκέψεις, προοπτικές, <i>Δημήτρης Β. Προύσαλης</i>	294
Η περίπτωση του Ελληνικού YouTube community: Ένας βιότοπος λαογραφικών φαινομένων μέσα σε μία μικρογραφία της κοινωνίας στο Διαδίκτυο, <i>Αικατερίνη Σχοινά</i>	305
Ο έντεχνος λαϊκός λόγος στο Διαδίκτυο: Δύο παραδείγματα χρήσης των παροιμιών στη διάρκεια της πανδημίας, <i>Γεώργιος Τσερπές, Μαριάνθη Καπλάνογλου</i>	319
Εκδηλώσεις θρησκευτικότητας και λαϊκής ευσέβειας στο χώρο του Διαδικτύου. Το τραγούδι «Μπαγιάσας» του Νικόλα Άσιμου, <i>Νικόλαος Γ. Τσιρέβελος, Εμμανουήλ Χ. Κυριαζάκος</i>	331
Τα διαδικτυακά μμίδια στις ομάδες των αναπληρωτών εκπαιδευτικών στο Facebook, <i>Βαρβάρα Τσούγγου</i>	346
Διαδικτυακός κόμβος «Καρπάθικο Γλέντι»: Η συνεργατική διαδικτυακή ανάπτυξη ενός στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, <i>Βασιλική Χρυσανθοπούλου, Παρασκευή Γ. Κανελλάτου</i>	360
Η εικόνα του θρύλου του βρικόλακα μέσα από ψηφιακά παιχνίδια, <i>Έλενα Ψυχάρη, Ρέα Κακάμπουρα</i>	387
Γ' θεματική ενότητα: Η ψηφιακή λαογραφία στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση	402
Δημιουργία ψηφιακού μουσείου εθιμικών δρώμενων, <i>Χρήστος Θεολόγος, Στέφανος Κυριαζάκος</i>	403
Προσεγγίζοντας τη λαογραφία μέσα από τη θεωρία των πολυγραμματισμών και τη δημιουργική γραφή: Λαϊκά μαγικά παραμύθια και ψηφιακός μετασχηματισμός στη λογοτεχνία του Γυμνασίου, <i>Κωνσταντίνα Καλαούζη</i>	419
Ο λαϊκός πολιτισμός σε συνδυασμό με την χρήση των νέων τεχνολογιών, ως μέσου επικοινωνίας και προσέγγισης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, <i>Άννα Μαρία Καρακωνσταντίνου</i>	431
Μοντελοποίηση προγράμματος διαχείρισης εκκλησιαστικού κειμηλίου ως συμβολή των προηγμένων τεχνολογιών στην Ψηφιακή Λαογραφία, <i>Αικατερίνη Κορωναίου, Δημήτριος Κοτσιφάκος, Χρήστος Δουληγέρης</i>	444
Η συμβολή του παραδοσιακού χορού στη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας. Σχεδιασμός ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως διδασκαλία, <i>Χριστίνα Παληά, Γεώργιος Κατσαδώρος, Απόστολος Κώστας</i>	459
Τα λαϊκά παραμύθια μέσα στη ψηφιακή πραγματικότητα, <i>Αναστάσιος Παππάς</i>	473
Λαϊκός πολιτισμός στην εποχή της τηλεκπαίδευσης: Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το αντικείμενο της Λαογραφίας και της Ψηφιακής Λαογραφίας στη διδακτική πράξη, <i>Γεώργιος Πασιόπουλος, Ευστάθιος Ξαφάκος</i>	490
Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά στο ψηφιακό περιβάλλον: Μια χαρτογράφηση των διαδικτυακών συλλογών και μουσείων για την ελληνική μουσική, <i>Νίκος Πουλάκης</i>	506
«Όψεις λαϊκής θεραπευτικής στην Ήπειρο, άλλοτε και τώρα»: Εκπαιδευτικές δράσεις Ψηφιακής Λαογραφίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, <i>Χαράλαμπος Σταμπόλης, Ρέα Κακάμπουρα</i>	518

Διδάσκοντας τοπική ιστορία, πολιτισμό, παραδόσεις και έθιμα με τη χρήση ψηφιακών παιχνιδιών. Προκαταρκτικά αποτελέσματα από μία μελέτη περίπτωσης στο νησί της Νισύρου, Άννα Χαρτοφύλη, Εμμανουήλ Φωκίδης.....	529
Κατάλογος συγγραφέων	542

**Διαδικτυακός κόμβος «Καρπάθικο Γλέντι»:
Η συνεργατική διαδικτυακή ανάπτυξη ενός στοιχείου άυλης πολιτιστικής
κληρονομιάς**

Βασιλική Χρυσανθοπούλου, Παρασκευή Γ. Κανελλάτου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
vchrys@phil.uoa.gr, panellatou@phil.uoa.gr

Περίληψη

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζουμε το σκεπτικό και τη διαδικασία της δημιουργίας ενός διαδικτυακού κόμβου, που βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησής του και αφορά στην αποτύπωση, ανάπτυξη και διάχυση του Καρπάθικου Γλεντιού. Το Καρπάθικο Γλέντι είναι ένα σημαντικό στοιχείο της ζωντανής ποιητικής (τραγουδιστικός διάλογος με ανταλλαγή μαντινάδων) και μουσικοχορευτικής παράδοσης, που λαμβάνει χώρα σε γεγονότα του κύκλου της ζωής και του χρόνου των ανά τον κόσμο Καρπαθίων και εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας τον Μάρτιο του 2019. Αρχικά, το δελτίο του «Καρπάθικου Γλεντιού» παρουσιάζεται στο πλαίσιο μιας συζήτησης για την πρακτική της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Α.Π.Κ.) αλλά και της δημόσιας λαογραφίας στην Ελλάδα. Ο κόμβος αποτελεί συνέχεια και εφαρμογή των μέτρων που προτείνονται στο δελτίο για τη διαφύλαξη, τη μεταβίβαση και τη διάχυσή του στην κοινωνία. Για να συνεχίσει να αποτελεί στοιχείο επικοινωνίας ανάμεσα στους φορείς, στους συντελεστές, αλλά και στους μελετητές και στους θαυμαστές του, το Καρπάθικο Γλέντι χρειάζεται έναν χώρο, στον οποίο μπορεί να εκφράζεται και να αναπτύσσεται συνολικά και πολυφωνικά, υπερβαίνοντας τους περιορισμούς της χρονικής και της χωρικής απόστασης ανάμεσα στους ανθρώπους που το επιτελούν, το παρακολουθούν και το μελετούν. Ο διαδικτυακός κόμβος στοχεύει να λειτουργήσει ως ένας τέτοιος πολιτισμικός και σχεσιακός χώρος όπου θα συνυπάρχουν ισότιμα, πολυφωνικά και διαλογικά όλες οι παραδόσεις του Γλεντιού, όπως ασκείται σε διάφορες κοινότητες της Καρπάθου και της καρπαθιακής διασποράς και όπου οι φορείς τους θα συνδιαλέγονται μεταξύ τους αλλά και με μελετητές και θιασώτες του γλεντιού. Θεωρούμε ότι η πρωτοτυπία της παρούσας μελέτης είναι αφενός θεωρητικής και αφετέρου μεθοδολογικής φύσεως. Ο διαδικτυακός κόμβος για το Καρπάθικο Γλέντι αναδεικνύει τις νέες εκφάνσεις, εφαρμογές και δυνατότητες της ψηφιακής λαογραφίας. Αποτελεί μια σύγχρονη εξέλιξη του λαϊκού πολιτισμού σε ένα νέο, ψηφιακό περιβάλλον. Αποτυπώνει την πολυφωνία των τοπικών παραδόσεων αλλά και τους μετασχηματισμούς τους στον χώρο και στον χρόνο ενισχύοντας την επικοινωνία Καρπαθίων και μη και λειτουργώντας ως μια καλή πρακτική για τη διαφύλαξη και τη διάχυση του λαϊκού πολιτισμού της Καρπάθου. Μεθοδολογικά, προσπαθήσαμε να αναδείξουμε τον ίδιο τον σχεδιασμό του διαδικτυακού κόμβου ως μία νέα δυνατότητα, έκφραση και πρόκληση της ψηφιακής, δημόσιας και εφαρμοσμένης λαογραφίας. Ένα νέο είδος συνεργειών μεταξύ των διαχειριστών του κόμβου, επιστημόνων, φορέων και λοιπών συντελεστών του Γλεντιού, αλλά και των τεχνικών της πληροφορικής απαιτείται για ένα τέτοιο εγχείρημα. Οι τελευταίοι καλούνται να διαμορφώσουν ένα λειτουργικό τοπίο για το Καρπάθικο Γλέντι στο Διαδίκτυο, με τεχνικά ασφαλή και ευχερή πρόσβαση στην πληροφόρηση, επιτρέποντας τις δημιουργικές ανταλλαγές μεταξύ των συντελεστών του και δημιουργώντας, όπως ελπίζουμε, μια «κοινότητα πρακτικής», επωφελή για την αειφορία, κοινωνική και επιστημονική, του Καρπάθικου Γλεντιού.

Λέξεις-κλειδιά: ανάπτυξη σχεδίου διαφύλαξης, άυλη πολιτιστική κληρονομιά (ΑΠΚ), δημόσια λαογραφία, διαδικτυακός κόμβος, Καρπάθικο Γλέντι, ψηφιακή λαογραφία

Abstract

This paper describes the conception and implementation of a website hub, now currently under construction. The hub involves the depiction, development and diffusion of the Karpathian Glendi. This is an important element in the living tradition of individuals who originate from the Greek island of Karpathos in the Aegean Sea. The Karpathian Glendi is part of traditional cultural events held by Karpathians on various occasions during their life and during the cycle of the year. Activities involve the performance of sung dialogues consisting of spontaneously created rhyming couplets (*mantinades*), of music and often of dance. The Glendi was inscribed on the National Inventory of the Intangible Cultural Heritage of Greece in March 2019. We present the Karpathian Glendi as part of a discussion regarding intangible cultural heritage (ICH) and public folklore in Greece. Our hub applies the measures proposed in the National Inventory aimed at safeguarding, transmitting and ensuring the diffusion of the Karpathian Glendi. To continue to ensure communication among the entities involved, contributors, researchers and supporters, the Karpathian Glendi requires an environment in which it can be developed in a holistic and inclusive fashion that overcomes the restrictions of time and space imposed on all its participants. The proposed website hub aims to provide such a space, where all traditions of the Glendi, as practised in various communities on Karpathos and in the Karpathian diaspora, will converse with each other, and with scholars and others interested in the Glendi. In our view, this study is original both theoretically and methodologically. The website hub of the Karpathian Glendi demonstrates new manifestations, applications and potentials of digital folklore. It constitutes a contemporary development of vernacular culture in a new, digital environment. It depicts the polyphony of local traditions and their transformations in space and time, thus enhancing communication among Karpathians and non-Karpathians, and functioning as an example of best practice concerning the safeguarding and diffusion of the folk culture of Karpathos. As regards methodology, we draw attention to how the planning and design of this website hub offers new possibilities and challenges for digital, public and applied folklore. Such a project calls for new types of synergies among website administrators, scholars, web specialists and all the other entities and contributors involved in the Karpathian Glendi. Web specialists are required to create a functioning internet landscape for the Karpathian Glendi that offers technically safe and easy access to information and allows for creative exchange among its contributors. Thus, we hope, a “community of practice” will be created that will benefit the social and scholarly sustainability of the Karpathian Glendi.

Keywords: digital folklore, intangible cultural heritage (ICH), Karpathian Glendi, public folklore, safeguard plan development, website hub

Στόχοι και ερωτήματα

Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να παρουσιάσουμε το σκεπτικό και τη διαδικασία της δημιουργίας ενός διαδικτυακού κόμβου για την αποτύπωση, ανάπτυξη και διάχυση του Καρπάθικου Γλεντιού, ενός σημαντικού στοιχείου του πολιτισμού και της ζωντανής παράδοσης των ανά τον κόσμο Καρπαθίων, που βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησής του. Το «Καρπάθικο Γλέντι» έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας από τις 19.03.2019¹. Ο κόμβος αποτελεί συνέχεια και εφαρμογή των μέτρων που προτείνονται στο δελτίο εγγραφής του Καρπάθικου Γλεντιού για τη διαφύλαξη και την ανάδειξη, τη μεταβίβαση της γνώσης γύρω από αυτό και τη διάχυσή του στην κοινωνία.

---

¹ <https://ayla.culture.gr/karpathiko-glenti-2019/> και https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf σε μορφή pdf. Στο κείμενό μας αναφερόμαστε στο δελτίο του καρπάθικου γλεντιού που έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας ως ‘Καρπάθικο Γλέντι’, με κεφαλαία, ενώ με μικρά γράμματα, ως ‘καρπάθικο γλέντι’, στα γλέντια των Καρπαθίων γενικότερα.

Η παρούσα εργασία δομείται σε δύο τμήματα. Στο πρώτο μέρος, αρχικά αναφερόμαστε στο δελτίο του «Καρπάθικου Γλεντιού» στο πλαίσιο μιας συζήτησης για την πρακτική της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Α.Π.Κ.) αλλά και της δημόσιας λαογραφίας στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, επιχειρούμε να παρουσιάσουμε την απόφαση και τη διαδικασία κατάρτισης του δελτίου για το «Καρπάθικο Γλέντι» ως δράσεις «από τη βάση» της καρπαθιακής κοινωνίας. Οι δράσεις αυτές εκφράστηκαν μέσω της συνεργασίας -αλλά και των αντιπαραθέσεων- ατόμων και ομάδων, που αποτελούν φορείς του στοιχείου, με τα μέλη της συντακτικής ομάδας του δελτίου, που περιλαμβάνουν επιστήμονες λαογράφους και εθνομουσικολόγους, φορείς και μη του Καρπάθικου Γλεντιού.

Στο δεύτερο μέρος, προχωρούμε στην ανάπτυξη του σκεπτικού γύρω από την αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός διαδικτυακού κόμβου για την πληρέστερη αποτύπωση του Καρπάθικου Γλεντιού και για την εξασφάλιση της αειφορίας του μέσω της διάχυσης της γνώσης γι' αυτό στο ευρύ κοινό και της αλληλεπίδρασης των φορέων του και όσων ενδιαφέρονται γι' αυτό στον σχεσιακό χώρο του κόμβου. Ο κόμβος αυτός συγκροτείται μέσω της συνεργασίας διαφόρων ομάδων, ενώ ο τρόπος της ανάπτυξής του και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε στην προσπάθεια αυτή, συζητούνται επίσης στην παρούσα εργασία.

Η δημιουργία ενός τέτοιου διαδικτυακού κόμβου ενέχει σοβαρούς επιστημολογικούς προβληματισμούς, ερωτήματα και αμφισβητήσεις, απέναντι στα οποία στεκόμαστε κριτικά και αναστοχαστικά. Εξετάζουμε, μεταξύ άλλων, κατά πόσον και με ποιους τρόπους μπορεί να εφαρμοσθεί η «συνεργατική» προσέγγιση μεταξύ βιωματικών φορέων του στοιχείου, επιστημόνων του πολιτισμού και ειδικών της πληροφορικής, για μία πολυφωνική, διαδραστική και δυναμική αποτύπωση και περαιτέρω ανάπτυξη του Καρπάθικου Γλεντιού, που στοχεύει στη διάχυσή του στο καρπαθιακό και στο ευρύτερο ελληνικό και διεθνές κοινό². Μπορούμε να πούμε ότι ο διαδικτυακός κόμβος αντικατοπτρίζει τις αντιλήψεις των φορέων του για το καρπάθικο γλέντι; Κατά πόσον αποδίδει την πολυφωνία και τη διαφορετικότητα, αλλά και τα κοινά στοιχεία του γλεντιού στην καρπαθιακή κοινωνία; Ο σχεδιασμός του κόμβου επιτρέπει την αλληλεπίδραση των Καρπαθίων μέσα από αυτόν; Τι είδους διατοπικές συνεργασίες και φιλίες, ανταγωνισμοί και ηγεμονικές τάσεις, ενδέχεται να αναδυθούν μέσω του διαδικτυακού κόμβου, είτε καθρεπτίζοντας τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές ομάδες, είτε και δημιουργώντας νέες; Στα τελευταία αυτά ερωτήματα δεν μπορούμε να απαντήσουμε ακόμη, αφού ο κόμβος βρίσκεται στη διαδικασία της υλοποίησης. Μπορούμε όμως να τα έχουμε υπόψη μας, καθώς περιγράφουμε τον σχεδιασμό του στο παρόν κείμενο.

Η δημιουργία του κόμβου «Καρπάθικο Γλέντι» στο πλαίσιο των πρακτικών της Σύμβασης για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά και της Δημόσιας Λαογραφίας

Οι πρακτικές της Σύμβασης για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά και της Δημόσιας Λαογραφίας: Διλήμματα, κριτικές και δημιουργικές συνεργασίες

Η Διεθνής Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage) ψηφίστηκε από την UNESCO το 2003, ως επιστέγασμα μιας σειράς συζητήσεων για τη ζώσα παράδοση πολλών λαών και ομάδων. Συνειδητοποιήθηκε ότι η πολιτιστική κληρονομιά των διαφόρων ομάδων δεν συνδέεται μόνο με υλικά μνημεία, αλλά και με τα πολιτισμικά τοπία που τα μέλη των διαφόρων ομάδων έχουν συνδιαμορφώσει με τη φύση, καθώς και με τις προφορικές παραδόσεις, τα έθιμα και τις τελετουργίες, μέσω των οποίων η ιστορία, οι γνώσεις, οι αξίες, οι δεξιότητες και οι τεχνικές της κάθε ομάδας μεταδίδονται από τη μια γενιά στην άλλη. Η Σύμβαση για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (Α.Π.Κ.) κυρώθηκε επίσημα από την Ελλάδα

² Για τη διαλογική και συνεργατική προσέγγιση στην έρευνα, όπως εφαρμόζεται στις κοινωνικές επιστήμες, βλ. επιλεκτικά Marcus, 1998· Lassiter, 2005· Butler, 2009· Χρυσανθοπούλου, 2017, σσ. 29-36.

το 2006³. Οι προσπάθειες για την αποτύπωση, τη διαφύλαξη, την ανάδειξη της σημασίας και τη μετάδοση των στοιχείων της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς διαφόρων ομάδων στον ελληνικό χώρο συντονίζονται και εποπτεύονται από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙ.ΝΕ.ΠΟ.Κ.) και πιο συγκεκριμένα, από το Τμήμα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Διαπολιτισμικών Θεμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διάφορα άτομα και φορείς που επιθυμούν να εγγράψουν κάποιο σημαντικό στοιχείο της ζωντανής παράδοσης της ομάδας τους στο Εθνικό Ευρετήριο της Α.Π.Κ. της Ελλάδας, με την καθοδήγηση των ειδικών επιστημόνων του ανωτέρω Τμήματος σε συγκεκριμένες προθεσμίες συμπληρώνουν τεκμηριωμένα ένα δελτίο για το στοιχείο, το οποίο στη συνέχεια αξιολογείται από την Ειδική Επιστημονική Επιτροπή⁴.

Ήδη ογδόντα τρία (83) στοιχεία Α.Π.Κ. έχουν εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Α.Π.Κ. της Ελλάδας, γεγονός που πιστοποιεί την απήχηση της πρακτικής και της πολιτικής για την Α.Π.Κ. και στη χώρα μας. Αυτά εμπίπτουν στις εξής κατηγορίες, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 2 του κειμένου της Σύμβασης της UNESCO: α) Στις προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας ως φορέα της Α.Π.Κ.· β) στις τέχνες του θεάματος· γ) στις κοινωνικές πρακτικές, στις τελετουργίες και στις εορταστικές εκδηλώσεις· δ) στις γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν· και ε) στην τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία. Οκτώ (8) στοιχεία, κάποια σε συνεργασία με άλλες χώρες, έχουν εγγραφεί στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) της UNESCO, ενώ ένα στοιχείο εγγράφηκε στον Διεθνή Κατάλογο Καλών Πρακτικών Διαφύλαξης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2020⁵.

Η συνεχιζόμενη και αυξανόμενη ανταπόκριση διαφόρων ομάδων στην πρόσκληση για εγγραφή των πολιτισμικών τους στοιχείων στο Εθνικό Ευρετήριο αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο συνδεδεμένο με τη νεωτερικότητα, η οποία, όπως το θέτει με καίριο τρόπο ο Φινλανδός λαογράφος Pertti Anttonen, «ενώ, σύμφωνα με το κλασικό αξίωμα, καταστρέφει την παράδοση, ταυτόχρονα - από μια επιστημολογική οπτική- δημιουργεί παράδοση και καθιστά την παράδοση ένα νεωτερικό προϊόν» (Anttonen, 2018, σ. 41). Κατά συνέπεια, και η λαογραφία εκφράζεται μέσα από τη νεωτερικότητα. Στο πλαίσιο της νεωτερικότητας, λοιπόν, οι σημερινές ομάδες επιθυμούν να τονίσουν τις ιδιαίτερες τοπικότητές τους, έτσι ώστε να είναι αναγνωρίσιμες στη δημόσια σφαίρα. Η στρατηγική αυτή, όμως, περνάει μέσα από τη διαδικασία της «αυτεπίγνωσης», σύμφωνα με την οποία, όπως σημειώνουν οι Beverley Butler και Michael Rowlands, «οι άνθρωποι δεν βιώνουν μόνον 'τον πολιτισμό τους', αλλά πλέον στοχάζονται για αυτόν, τον αποτιμούν, τον συζητούν, τον τροποποιούν και τον διεκδικούν, γεγονός που προσλαμβάνει ολοένα και πιο έντονα πολιτικοποιημένες μορφές» (Butler & Rowlands, 2012, σ. 129).

Τόσο η έννοια της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και η Σύμβαση της UNESCO που προωθεί τη διαφύλαξή της έχουν δεχθεί επιστημονική κριτική στην Ελλάδα και διεθνώς. Ερωτήματα όπως γιατί πρέπει να διαχωρίζεται το άυλο από το υλικό, γιατί πρέπει να «διασφαλιστεί» (safeguarding) η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και εντέλει, ποια πρέπει να είναι η σχέση της πολιτιστικής πολιτικής (του κράτους ή διεθνών οργανισμών) με τον ζωντανό λαϊκό πολιτισμό, έχουν απασχολήσει τους επιστήμονες. Ανάμεσά τους, ο Valdimar Hafstein διερευνά την ίδια την UNESCO μέσω του φακού της εθνογραφίας αναδεικνύοντας τις επιπτώσεις των πολιτικών της Α.Π.Κ. τόσο στην κοινωνία όσο και στη λαογραφία (Hafstein, 2018b). Διαπιστώνει ότι οι πολιτικές αυτές αναδιαμορφώνουν τη σχέση

³ Βλ. Νόμος 3521/2006: Κύρωση από την Ελλάδα της Σύμβασης για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΦΕΚ Α275/22.12.2006), που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 3.11.2003. Βλ. επίσης της ιστοσελίδα της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: <https://ayla.culture.gr/>. Για το ιστορικό της διαμόρφωσης της Σύμβασης, βλ. Φωτοπούλου, 2016, σσ. 14-21. Για μια ενδελεχή ανάλυση της έννοιας της πολιτιστικής κληρονομιάς, βλ. Οικονόμου, 2019. Για μια ανασκόπηση και ανάλυση των κριτικών προσεγγίσεων που αφορούν στη Σύμβαση, στις οποίες αναφερόμαστε συνοπτικά στην παρούσα ενότητα, βλ. Χρυσανθοπούλου, 2021, σσ. 89-101.

⁴ Βλ. σχετικά https://ayla.culture.gr/purpose/diakikasia_eggrafis/ και https://ayla.culture.gr/purpose/ethini_epistimoniki_epitropi_gia_ti_symvasi/

⁵ Βλ. σχετικά <https://ich.unesco.org/en/state/greece-GR>. Πρόκειται για α) τα στοιχεία Α.Π.Κ.: μεσογειακή δίαιτα, μασιχοκαλλιέργεια της Χίου, τηνιακή μαρμαροτεχνία, Μωμοέρια, ρεμπέτικο, τέχνη της ξερολιθιάς, Βυζαντινή ψαλτική και μεταβατική κτηνοτροφία και β) την καλή πρακτική: Πολυφωνικό Καραβάνι.

των φορέων του λαϊκού πολιτισμού με τους εαυτούς τους και με τον τρόπο ζωής τους, καθώς οι πρακτικές τους αποκτούν μια «δεύτερη ζωή ... ως αναπαραστάσεις του εαυτού τους» (Kirshenblatt-Gimblett, 1998, σ. 151 στο Hafstein, 2018a, σ. 143). Συγχρόνως όμως η μετατροπή κοινωνικών πρακτικών σε στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς συνοδεύεται από τη διάχυση της λαογραφικής / εθνολογικής γνώσης, των εννοιών και των προοπτικών της στη δημόσια σφαίρα (folklorization) (Hafstein, 2018a, σ. 127). Η διάχυση αυτή έχει οδηγήσει και στην Ελλάδα στην αύξηση του ενδιαφέροντος για την εγγραφή στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού στο Εθνικό Ευρετήριο της Α.Π.Κ., στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω, με τη συνεπακόλουθη δημόσια αναγνωρισιμότητά τους και τη δυνατότητα ανάπτυξης διαφόρων δράσεων οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής φύσης σε σχέση με αυτά.

Η εξέλιξη αυτή έχει πολλά θετικά στοιχεία: αναζωογονήθηκε εμφανώς το ενδιαφέρον των φορέων στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού απέναντι στις παραδόσεις τους, τις οποίες τώρα προσπαθούν να καταγράψουν και να διαφυλάξουν, ακόμη και «ταπεινά» στοιχεία της καθημερινής τους ζωής, και μάλιστα στοιχεία που διατρέχουν τον κίνδυνο της εξαφάνισης. Επιπλέον, η πολιτική της κατάθεσης δελτίων προς εγγραφή στο Εθνικό Ευρετήριο, των οποίων οι κατηγορίες είναι δεδομένες και απαιτούν, όπως προαναφέραμε, μια βασική λαογραφική γνώση, ενισχύει τη συνεργασία των μελών των ομάδων μεταξύ τους, αλλά και με ειδικούς (λαογράφους, ανθρωπολόγους, ιστορικούς, αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες, πολιτισμολόγους κ.ά.), που μπορούν να διευκολύνουν σε θέματα προετοιμασίας και κατάρτισης των δελτίων αυτών.

Ποιος είναι, όμως, και ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος της λαογραφίας και των λαογράφων σε σχέση με τις πρακτικές της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς; Εδώ ερχόμαστε στο θέμα της «δημόσιας λαογραφίας» (public folklore), μιας έκφανσης ή κλάδου, θα λέγαμε, της λαογραφίας, που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. από τη δεκαετία του 1970 και εξής και έχει μεγάλη απήχηση διεθνώς. Η άσκησή της, όπως προτείνουν σπουδαίοι δημόσιοι λαογράφοι όπως ο Robert Baron, μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για μια δεοντολογικά ορθή εφαρμογή της πρακτικής της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο για τους φορείς στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού όσο και για τους λαογράφους που ασχολούνται με αυτά. Το public folklore είναι η αναπαράσταση και εφαρμογή των λαϊκών παραδόσεων με νέο περίγραμμα και σε νέα συμφραζόμενα μέσα και πέρα από τις κοινότητες όπου προέκυψαν, συχνά με τις συνεργατικές προσπάθειες φορέων της παράδοσης και λαογράφων ή άλλων ειδικών του πολιτισμού (Baron & Spitzer, 2007 [1992], σ. 1).

Όπως γίνεται αντιληπτό, η δημιουργία του κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι ταιριάζει στα χαρακτηριστικά με τα οποία προσδιορίζεται η δημόσια λαογραφία: αποτελεί αναπαράσταση του Καρπάθικου Γλεντιού στο ψηφιακό περιβάλλον (νέα συμφραζόμενα), πέρα από τις κοινότητες όπου προέκυψε, με τη συνεργασία των φορέων του, λαογράφων και ειδικών της πληροφορικής. Επίσης, ο κόμβος συνδέεται με τη διάχυση των προσεγγίσεων της λαογραφίας στο ευρύ κοινό (μη-ακαδημαϊκά ακροατήρια) και με την αιφφορία του στοιχείου στις κοινότητες όπου εφαρμόζεται (βλ. Χρυσανθοπούλου, 2021, σ. 103). Στις Η.Π.Α. οι δημόσιοι λαογράφοι συνεργάζονται με τους φορείς των πολιτισμικών στοιχείων δημιουργώντας «κοινότητες πρακτικής» (communities of practice) που γεννιούνται στο πλαίσιο της επιτέλεσης αυτών των στοιχείων (Baron, 2016, σ. 14). Ως διαμεσολαβητές (mediators) μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, δίνουν χώρο στις ερμηνείες των μη ειδικών, στις «λαϊκές ερμηνείες» (vernacular theorizing), ενώ στις μελέτες τους, τα πολιτιστικά στοιχεία παρουσιάζονται συχνά πολυτροπικά και όχι μόνο κειμενικά (Baron, 2019, σσ. 167, 170-171, στο Χρυσανθοπούλου, 2021, σ. 105). Πολυτροπικά παρουσιάζεται και το Καρπάθικο Γλέντι στον διαδικτυακό κόμβο που δημιουργούμε, συνδυάζοντας οπτικο-ακουστικό και κειμενικό υλικό διαφόρων προελεύσεων.

Τα επιστημολογικά και ηθικά διλήμματα των λαογράφων που απασχολούνται με τους χώρους της δημόσιας λαογραφίας και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν τεθεί και συζητηθεί ευρέως, όπως προείπαμε. Στη διερεύνηση της περίπτωσης της εφαρμοσμένης λαογραφίας, που αναφέρεται στη συνεργασία του ακαδημαϊκού λαογράφου με τοπικούς φορείς στην έρευνα και παρουσίαση του λαϊκού πολιτισμού στο ευρύ κοινό, ο Γιώργος Βοζίκας θέτει το σημαντικό ερώτημα κατά πόσον το έργο ενός τέτοιου λαογράφου υπηρετεί την κοινωνία ή τη δημοτική αρχή ως έκφρασή

της, ή την ακαδημαϊκή αλήθεια. Στις σημερινές συνθήκες, κατά τις οποίες πολλοί λαογράφοι και άλλοι κοινωνικοί επιστήμονες απασχολούνται εργασιακά από δημοτικές αρχές για πολιτιστικές δράσεις, παρατηρείται μια σχέση εξάρτησής τους από τους χρηματοδότες τους. Αυτή μπορεί να οδηγήσει στην αντικατάσταση της ιδιότητας του κριτικού αναλυτή με αυτή του «ειδικού», του «εμπειρογνώμονα», και στην προσαρμογή του στις απαιτήσεις του φορέα που τον χρηματοδοτεί, με συνέπειες για τον ρόλο του (Βοζίκας, 2021, σ. 108). Παρά τις προκλήσεις αυτές, οι επιστήμονες λαογράφοι γενικά προτάσσουν την συμμετοχή της λαογραφίας στις κοινωνικές διεργασίες με τρόπο κριτικό, όπως προβάλλεται μέσα από τις κριτικές σπουδές για την πολιτιστική κληρονομιά (critical heritage studies) (Baron, 2016). Τόσο κατά τη σύνταξη του δελτίου για το Καρπάθικο Γλέντι όσο και κατά τη δημιουργία και τη διαχείριση του διαδικτυακού κόμβου γι' αυτό, καθοδηγούμαστε από τον προβληματισμό και την κριτική προσέγγιση και εμπνεόμαστε από τις αρχές μιας πολυφωνικής και συνεργατικής αναπαράστασης του στοιχείου αυτού, όπως ελπίζουμε να φανεί στη συνέχεια.

Το Καρπάθικο Γλέντι ως κεντρικό στοιχείο του λαϊκού πολιτισμού των Καρπαθίων και η ένταξή του στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας

Η συγκρότηση του δελτίου για το «Καρπάθικο Γλέντι» ήταν το αποτέλεσμα της σύγκλισης διαφόρων παραγόντων που έφεραν σε συνεργασία τα τέσσερα μέλη της ομάδας σύνταξης του δελτίου. Η Βασιλική Χρυσανθοπούλου, επίκουρη, τότε καθηγήτρια Κοινωνικής Λαογραφίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., επικεφαλής της προσπάθειας της σύνταξής του, μέσα από την ιδιότητά της ως μέλος της Εθνικής Επιστημονικής Επιτροπής για τη Σύμβαση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το 2018 ανταποκρίθηκε στο αίτημα της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙ.ΝΕ.ΠΟ.Κ.) να υπάρξουν περισσότερα στοιχεία λαϊκού πολιτισμού στο Εθνικό Ευρετήριο από τον χώρο των Δωδεκανήσων. Σκέφτηκε το γλέντι των Καρπαθίων, τη σημασία του οποίου ως κομβικού στοιχείου και συμβόλου-κλειδιού της ατομικής και συλλογικής τους ταυτότητας είχε επισημάνει και μελετήσει τόσο στη διασπορά τους στην Αυστραλία όσο και σε διάφορες καρπαθιακές κοινότητες στην Ελλάδα, έχοντας επίσης μελετήσει και πολλές και καλές επιστημονικές εργασίες γι' αυτό από σημαντικούς λαογράφους, ανθρωπολόγους και εθνομουσικολόγους⁶. Είχε πρόσφατα επιστρέψει από ερευνητικό ταξίδι στην δωδεκανησιακή κοινότητα του Taron Springs της Φλόριντα των Η.Π.Α., όπου είχε την ευκαιρία να γνωρίσει το έργο των δημόσιων λαογράφων (public folklorists) στις συνεργασίες τους με διάφορες εθνοτικές και εθνοπολιτισμικές κοινότητες για την προβολή του λαϊκού πολιτισμού τους στο ευρύ κοινό. Αυτό που μέτρησε στην απόφασή της να προχωρήσει στη σύνταξη του δελτίου, όμως, ήταν πρωταρχικά το αίτημα πολλών Καρπαθίων συνομηλητών της, φίλων και συγγενών εξ αγχιστείας, να προβληθεί το καρπάθικο γλέντι, που αποτελεί σημαντικότερη ζωντανή και ιδιαίτερη έκφραση του τοπικού τους πολιτισμού όπου κι αν βρίσκονται. Έτσι, συγκροτήθηκε η πολυφωνική ομάδα σύνταξης του δελτίου, η οποία περιλάμβανε την Παρασκευή Γ. Κανελλάτου, εθνομουσικολόγο, διευθύντρια ερευνών στο Ερευνητικό Κέντρο Ελληνικού Τραγουδιού (ΕΡ.Κ.Ε.Τ.) και υποψήφια διδάκτορα Λαογραφίας στο Ε.Κ.Π.Α., καθώς και δύο Καρπάθιους, εμπριθείς βιωματικούς γνώστες και μελετητές του καρπάθικου γλεντιού: τον Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, πρόεδρο του Δ. Σ. του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού στην Κάρπαθο, με καταγωγή από το χωριό Σπόα, εντόπιο μελετητή του λαϊκού πολιτισμού των Καρπαθίων, με ευρύτατη γνώση και πολυετή πρακτική ενασχόλησή του τόσο σε αυθόρμητες βιωματικές εκδηλώσεις, όσο και σε μουσικοχορευτικές διδασκαλίες και αναπαραστάσεις γλεντιών και την Ευμορφία (Μόρφη) Διακογεωργίου, εκπαιδευτικό και κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου στη Λαογραφία από το Ε.Κ.Π.Α., με

⁶ Για τη θεωρία των συμβόλων-κλειδιών, βλ. Sherry Ortner 1973. Για την εφαρμογή τους στην ανάλυση του καρπάθικου γλεντιού, βλ. Χρυσανθοπούλου, 2008α και 2008β. Για τη σημασία του γλεντιού στη ζωή και στον πολιτισμό των Καρπαθίων βλ. επιλεκτικά Μιχαηλίδης-Νουάρος, 1928· Caraveli, 1985· Kanouras, 1990· Κάβουρας, 1993 και 1996, Ανδρουλάκη, 2008 και 2016, Μακρής, 2007 και 2017 και Brandl, 2008,. Εκτενέστερα βλ. Βιβλιογραφία στο δελτίο του Καρπάθικου Γλεντιού, <https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-F.1-P.13.-Vivliographia.pdf>

εξαιρετική επίσης γνώση του υλικού πολιτισμού και της προφορικής παράδοσης της ιδιαίτερης πατρίδας της, Ολύμπου της Καρπάθου.

Το καρπάθικο γλέντι είναι η γλεντική έκφραση του ζωντανού λαϊκού πολιτισμού των Καρπαθίων στο νησί τους, καθώς και στις κοινότητες της διασποράς τους εντός και εκτός Ελλάδος. Αποτελεί έναν σημαντικό κοινοτικό τρόπο επικοινωνίας, έκφρασης, ψυχαγωγίας, μεταβίβασης πολιτισμικών αξιών, πρακτικών και συλλογικής μνήμης, και μεταβίβασης της προφορικής, μουσικής και χορευτικής παράδοσης των καρπαθιακών κοινοτήτων. Επιπλέον, λειτουργεί ως κοινοτικός διάλογος προς σύσφιξη των σχέσεων των μελών της ομάδας, αναζωογόνηση της συλλογικής μνήμης με αναφορά στους προγόνους και επίτευξη κοινωνικής ανασυγκρότησης και αποκατάστασης μέσω της επίλυσης προσωπικών διαφορών ή κοινοτικών προβλημάτων των Καρπαθίων τόσο σε ενδοκοινοτικό επίπεδο, όσο και διατοπικά στα χωριά της Καρπάθου και στην καρπαθιακή διασπορά. Συνδέεται με τις τελετουργίες του κύκλου της ζωής και του κύκλου του χρόνου, χαρακτηρίζεται από ανταλλαγή αυτοσχέδιων και αυθόρμητων (αυτοστιγμεί δημιουργούμενων) μαντινάδων από τους γλεντιστές σε θέματα που αφορούν την κοινότητα ή/και την κατάσταση και συνοδεύεται από μουσική ντόπιων οργανοπαικτών, συχνά δε καταλήγει σε χορό⁷.

Με τα λόγια αυτά περιγράφεται το Καρπάθικο Γλέντι στο δελτίο του στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας, το οποίο, σύμφωνα με την προκαθορισμένη από τη ΔΙ.ΝΕ.ΠΟ.Κ. δομή της φόρμας με βάση την οποία συντάσσονται τα δελτία των στοιχείων της Α.Π.Κ., αναφέρεται στα ακόλουθα πεδία (τα αναφέρουμε περιληπτικά για να δοθεί γενικά το περιεχόμενο του δελτίου, όπως θα πρέπει να το έχουν υπόψη τους οι αναγνώστες του κειμένου μας ώστε να δουν τη σχέση του με τον σχεδιαζόμενο διαδικτυακό κόμβο): Ονομασίες του Καρπάθικου Γλεντιού· σύντομη περιγραφή του· πεδία της Α.Π.Κ. στα οποία εμπίπτει (προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, επιτελεστικές τέχνες, κοινωνικές πρακτικές-τελετουργίες-εορταστικές εκδηλώσεις και τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία)· περιοχές όπου απαντάται (Κάρπαθος και Σαρία Δωδεκανήσων, παροικίες Καρπαθίων Ρόδου, Αττικής, Αμερικής και Αυστραλίας)· λέξεις-κλειδιά για το στοιχείο· φορείς του στοιχείου (οι κοινότητες των Καρπαθίων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό)· οι συλλογικοί φορείς που με τη δράση τους στηρίζουν το στοιχείο· αναλυτική περιγραφή του Καρπάθικου Γλεντιού, όπως απαντάται σήμερα· χώρος/εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που συνδέονται με την επιτέλεση του στοιχείου (εδώ αναφέρονται οι ιδιωτικοί και δημόσιοι χώροι τέλεσής του, καθώς και η υλική υποδομή του, που συμπεριλαμβάνει τα μουσικά όργανα, τον εξοπλισμό της εστίασης, φαγητό και ποτό και τον μικροφωνικό και μεγαφωνικό εξοπλισμό που απαιτείται)· τα προϊόντα / υλικά αντικείμενα που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της άσκησης του Καρπάθικου Γλεντιού (μουσικά όργανα, γυναικείες παραδοσιακές ενδυμασίες στην Όλυμπο της Καρπάθου, καταγραφές ιδιωτών, ερευνητών, καλλιτεχνών, δημοσιογράφων-παραγωγών, πολιτιστικές παραγωγές, παραστάσεις και διοργανώσεις από συλλογικούς φορείς και ιδιώτες)· ιστορικά στοιχεία για το Καρπάθικο Γλέντι (ιστορική τεκμηρίωση με βάση προφορικές και γραπτές μαρτυρίες, ηχητικές και οπτικοακουστικές καταγραφές, αναφορά στους συνεχείς μετασχηματισμούς του στον χώρο και στον χρόνο, αρχική εστίαση στη μελέτη του ως έντεχνου λαϊκού λόγου, συγκεκριμένα μαντινάδων, και ακολούθως εστίαση στην λειτουργία του ως κοινοτικού διαλόγου)· εκτενής αναφορά στη σημασία του Καρπάθικου Γλεντιού σήμερα για τους φορείς του, αλλά και για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, καθώς και στη συμμετοχή της κοινότητας στην προετοιμασία της εγγραφής του στοιχείου στο Εθνικό Ευρετήριο Α.Π.Κ.· τρόποι μετάδοσης του στοιχείου στις νεότερες γενιές σήμερα, μέτρα διαφύλαξης και ανάδειξης του στοιχείου κατά το παρελθόν και σήμερα, ήδη υπάρχοντα και προτεινόμενα, σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα· βιβλιογραφία, συνοπτικά και αναλυτικά· συμπληρωματικά τεκμήρια (περιλαμβάνουν κείμενα, χάρτες, οπτικά και ακουστικά τεκμήρια και διαδικτυακές πηγές ως υπερσυνδέσμους)· τέλος, τα στοιχεία των τεσσάρων συντακτών του δελτίου. Το δελτίο επίσης περιλαμβάνει 14 Παραρτήματα, τα οποία παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες για τα επιμέρους πεδία που προαναφέρθηκαν.

⁷ https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, σσ. 1, 5.

Η αναλυτική περιγραφή του Καρπάθικου Γλεντιού περιλαμβάνει τα εξής: την εννοιολόγησή του· τη διαφοροποίησή του ανάλογα με τα συγκεκριμένα χωριά της Καρπάθου όπου ασκείται· τις περιστάσεις τέλεσής του (θρησκευτικά πανηγύρια και εθιμικά δρώμενα, οικογενειακές εθιμικές τελετουργίες, που αναπτύσσονται εκτενώς και σε παραρτήματα)· τη δομή (φάσεις) και τα δομικά στοιχεία του (χώρους τέλεσης, χωροταξική διάταξη του γλεντιού, συμμετέχοντες, παρέα των γλεντιστών/μερακλήδων, μουσικά όργανα και οργανοπαικτές, τραγουδιστικό ρεπερτόριο, μουσικούς σκοπούς και χορούς)· και κυρίως, έναν εκτενή και κριτικό σχολιασμό των μετασχηματισμών του γλεντιού, που οφείλονται σε κοινωνικές, ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές, επικοινωνιακές, κλιματολογικές και πολιτισμικές αλλαγές, σε συνδυασμό με τη διαφοροποίηση ως προς τη γεωγραφική θέση και την γεωμορφολογική δομή της κάθε καρπαθιακής κοινότητας ή ομάδας.

Γίνεται αναφορά στις δύσκολες συνθήκες επικοινωνίας των κατοίκων διαφόρων χωριών μεταξύ τους και με άλλα νησιά ακόμη και κατά το πρόσφατο παρελθόν, με αποτέλεσμα τον έντονο τοπικισμό των Καρπαθίων· στη μετανάστευσή τους σε αστικές περιοχές της Ελλάδας και στο εξωτερικό, η οποία επέφερε την ερήμωση των χωριών του νησιού και τη συνακόλουθη δυσκολία στη συγκρότηση γλεντιών -πλέον μόνο κατά τις επιστροφές των μελών της διασποράς στους τόπους καταγωγής τους, στις διακοπές τους. Επίσης, η μετανάστευση και η ώσμωση με άλλες ομάδες, επέφερε την υιοθέτηση νέων γλεντικών τρόπων -για παράδειγμα, την εισαγωγή ντόπιων ή ξένων ορχηστρών, που συχνά περιλαμβάνουν όργανα πέραν της καρπάθικης λύρας, του λαούτου και της τσαμπούνας. Η ανατροφή των νέων γενεών των Καρπαθίων και η ζωή τους στο αστικό και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον του σήμερα, για να μην αναφέρουμε τις πρόσφατες και τρέχουσες δυσκολίες της πανδημίας, έχει υπονομεύσει τις συλλογικές γλεντικές διαδικασίες και έχει συμβάλει στην παρακμή της αυθόρμητης αυτοσχέδιας μαντινάδας, που εκδηλώνεται στο άμεσο περιβάλλον του ζωντανού γλεντικού διαλόγου. Εγκαταλείπεται έτσι σε πολλές περιπτώσεις το καθιστό διαλογικό γλέντι, που απαιτεί την ύπαρξη ομάδας οργανοπαικτών και γλεντιστών, οι οποίοι ανταλλάσσουν μαντινάδες πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και χαρακτηρίζεται από την αλληλογνωριμία και τα κοινά ενδιαφέροντα των μελών της, καθώς και τη γνώση των κανόνων και της τάξης του γλεντιού. Το καρπάθικο γλέντι χωρίς την 'καθιστή' του φάση καταλήγει να είναι πλέον ένα μεμονωμένο μουσικοχορευτικό γεγονός (για παράδειγμα, τμήμα ενός γαμήλιου προγράμματος), στο οποίο προτάσσεται ο χορός. Όλο και περισσότεροι Καρπάθιοι και Καρπαθιές, ιδιαίτερα νέοι στην ηλικία, μαθαίνουν πλέον την καρπάθικη μουσική, τον χορό, ακόμη και τη μαντινάδα, κυρίως στο οικογενειακό τους περιβάλλον και στο πλαίσιο πολιτιστικών συλλόγων. Συχνά προσχεδιάζουν τις μαντινάδες τους και τις τραγουδούν από «φυλλάδες» ή από τα κινητά τους τηλέφωνα σε γαμήλια γλέντια, καταργώντας τον διάλογο και αλλάζοντας το νόημα της συμμετοχής τους στο γλέντι αλλά και του ίδιου του γλεντιού. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι οι ίδιοι αυτοί νέοι και οι νέες εξακολουθούν να συνθέτουν μαντινάδες ή/και να επικοινωνούν μέσω αυτών με άλλα μέλη των ομάδων στις οποίες ανήκουν στον χώρο του Διαδικτύου, το οποίο αποτελεί τον συνηθέστερο δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ τους⁸.

Παρά τις τοπικές του διαφοροποιήσεις, το Καρπάθικο Γλέντι αποτελεί ένα συνεργατικό, πολυφωνικό και διαλογικό δημιούργημα των κοινοτήτων των Καρπαθίων. Όπως αναφέρεται στο δελτίο:

Το γλέντι στην Κάρπαθο και στην καρπαθιακή διασπορά παρουσιάζει υφολογικές ιδιαιτερότητες ανά χωριό, αλλά δεν παύει να αποτελεί ενιαίο στοιχείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στην ευρύτερη καρπαθιακή κοινότητα αφού οι διάφορες τοπικές του παραλλαγές όχι μόνον ομοιάζουν δομικά, αλλά και «συνομιλούν» μεταξύ τους, καθώς Καρπάθιοι διαφορετικής προέλευσης γλεντούν από κοινού σε πολλές περιστάσεις, τόσο στην Κάρπαθο όσο και στη διασπορά της. Για τους Καρπάθιους, το γλέντι λειτουργεί ως στοιχείο πιστοποίησης και προβολής της καρπαθιακής ταυτότητας σε περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. [...] Οι 'οικοδεσπότες' του γλεντιού έχουν και την υποχρέωση να φροντίζουν για την ομαλή ένταξη και συμμετοχή 'φιλοξενούμενων/επισκεπτών' από άλλα μέρη της Καρπάθου στο γλέντι τους, οι οποίοι κατά κανόνα προσκαλούνται να συμβάλουν σε αυτό μουσικά, τραγουδιστικά και χορευτικά. Αυτή η συμπεριφορά που ακολουθείται και τηρείται στο καρπάθικο

⁸ Βλ. σχετικά Κατσαδώρας, 2016.

γλέντι, δομημένη καθώς είναι πάνω στις αξίες του αλληλοσεβασμού, της φιλοξενίας και της αίσθησης της συμμετοχής στην ευρύτερη καρπαθιακή κοινότητα και ταυτότητα διασφαλίζει τη διακοινοτική επικοινωνία και τον διάλογο των Καρπαθίων και εκφράζει τη διακαρπαθιακή και την παγκαρπαθιακή λειτουργία του γλεντιού⁹.

Ο διακοινοτικός και διατοπικός χαρακτήρας του Καρπάθικου Γλεντιού αμφισβητήθηκε, όμως, από ομάδα κατοίκων των κοινοτήτων Ολύμπου-Διαφανίου, μελών των διασπορικών τους κοινοτήτων και άλλων ατόμων, οι οποίοι, αφού υπέβαλαν ένσταση στη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (αρ. πρωτ.: 258027/184609/79 της 01.06.2018), προχώρησαν στην κατάθεση φακέλου για το Ολυμπίτικο Γλέντι (βλ. <https://ayla.culture.gr/olympitiko-glenti/>), το οποίο επίσης τελικά εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο της Α.Π.Κ. το 2020. Η «διπλή» εγγραφή του ολυμπίτικου γλεντιού σε δύο δελτία αποτελεί έκφραση της «τμηματικής» οργάνωσης της ελληνικής ταυτότητας¹⁰. Επίσης, συνδέεται με τις επιπτώσεις της αντίληψης για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά ως μια πρακτική που κατοχυρώνει την πολιτιστική υπεραξία των στοιχείων της παράδοσης ενός τόπου ή μιας ομάδας καθιστώντας τα αναγνωρίσιμα και δυνάμενα να εκφράσουν και να προωθήσουν τα ίδια οφέλη (οικονομικά, πολιτικά, ιδεολογικά, κοινωνικά) διαφόρων ατόμων και ομάδων, όπως ήδη αναπτύχθηκε στην προηγούμενη ενότητα. Έτσι, τα στοιχεία αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως πόλοι ανταγωνισμού μεταξύ ατόμων ή ομάδων ακόμη και στην ίδια κοινότητα -για παράδειγμα, για λήψη χρηματοδοτήσεων ή για πρωτοβουλίες προσέλκυσης τουριστών, με αρνητικές συνήθως επιπτώσεις στην κοινότητα των φορέων των στοιχείων αυτών.

Η διαμάχη για το Καρπάθικο Γλέντι, πολύ οξεία για κάποιο χρονικό διάστημα, επέφερε πόλωση και ανταγωνισμό στην καρπαθιακή κοινωνία, συνοδεύτηκε όμως και από συλλογικό αναστοχασμό των επιμέρους κοινοτήτων γύρω από τις δικές τους τοπικές παραδόσεις του Καρπάθικου Γλεντιού ως διακριτές, αλλά και ως στοιχεία ενός ενιαίου πολιτισμικού ιδιώματος των Καρπαθίων¹¹. Η προσπάθεια της συντακτικής ομάδας του Καρπάθικου Γλεντιού υπήρξε πάντα συναινετική και συμφιλιωτική, στηριζόμενη στην επιστημονικά και βιωματικά τεκμηριωμένη άποψη ότι το Γλέντι αποτελεί κοινό πολιτισμικό ιδίωμα των ανά τον κόσμο Καρπαθίων. Η δημιουργία του διαδικτυακού κόμβου πρέπει να κατανοηθεί σε σύνδεση και με αυτόν τον στόχο: να αναδείξει, δηλαδή, το Καρπάθικο Γλέντι ως έναν πολιτισμικό και σχεσιακό χώρο όπου συνυπάρχουν ισότιμα, πολυφωνικά και διαλογικά όλες οι παραδόσεις του Γλεντιού και όπου οι φορείς τους συνδιαλέγονται μεταξύ τους.

Στο δελτίο τονίζεται η συμβολή του Καρπάθικου Γλεντιού για τους φορείς του στα εξής: στην έκφραση, επικοινωνία και ψυχαγωγία των Καρπαθίων μεταξύ τους, τοπικά και διατοπικά· στην έκφραση και ενδυνάμωση αξιών απαραίτητων για την κοινωνικοποίηση και την ενσωμάτωση των μελών της καρπαθιακής κοινότητας (για παράδειγμα, ο σεβασμός στην τάξη και στους κανόνες του γλεντιού και του δικαιώματος όλων στον διάλογο, ο σεβασμός στην ηλικιακή ιεραρχία και στους κανόνες που ορίζουν τους ρόλους των δύο φύλων, η ενίσχυση των δεσμών της συγγένειας, της οικογένειας και της φιλίας μέσω κατάλληλων μαντινάδων, η καλλιέργεια της οικογενειακής και της συλλογικής μνήμης μέσω της αναφοράς στους νεκρούς προγόνους αλλά και στους απόντες από τον τόπο, οι αρχές της φιλοξενίας κ.λπ.)· στην καλλιέργεια του έντεχνου λαϊκού λόγου (μαντινάδες) και

⁹ https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, σσ. 5-6.

¹⁰ «Στο τμηματικό μοντέλο της κοινωνικής οργάνωσης, ο εαυτός συσχετίζεται με έναν σημαίνοντα 'άλλο', που ανήκει σε επίπεδο ομόλογο με αυτό στο οποίο προσδιορίζεται η ταυτότητα του εαυτού, δηλαδή με τον γείτονα κ.λπ. [...] Ωστόσο, η αναφορά στον 'άλλο' δεν γίνεται με όρους ταυτοποίησης αλλά διαφοροποίησης, και ειδικότερα μέσα από τη ρητορική υπερβολή της ετερότητας ...» (Παπαταξιάρχης, 2006, σ. 29, όπου υπάρχει και πληρέστερη ανάλυση για την «τμηματικότητα» και την παραγωγή των σχετικών διαφορών στην ελληνική κοινωνία).

¹¹ Η διαμάχη για το Καρπάθικο Γλέντι οδήγησε σε ανάλογο αναστοχασμό και τους Συντάκτες του δελτίου, ως επιστήμονες του πολιτισμού. Με επιτόπια έρευνα σε πολλά χωριά της Καρπάθου το καλοκαίρι του 2018 και μέσω τηλεφωνικής και διαδικτυακής επικοινωνίας συγκεντρώσαμε πλούσιο υλικό από φορείς του στοιχείου (μουσικούς, γλεντιστές, αλλά και απλούς πολίτες) για το Γλέντι. Προφορικές μαρτυρίες, επιστολές, τοποθετήσεις και κοινοποιήσεις που εκφράζουν τις απόψεις πολλών Καρπαθίων για την παγκαρπαθιακή διάσταση του Γλεντιού τους έχουν κατατεθεί στη ΔΙΝΕΠΟΚ και υπάρχουν στην κατηγορία 10. Συμπληρωματικά Τεκμήρια: α) Φάκελος 1^{ος}, Παράρτημα 11^ο Επιστολές / Τοποθετήσεις / Κοινοποιήσεις· β) Φάκελος 2^{ος} Επιστολές Στήριξης για το Καρπάθικο Γλέντι· γ) Φάκελος 3^{ος} Γραπτές Μαρτυρίες για το Καρπάθικο Γλέντι· δ) Φάκελος 6^{ος} Προφορικές Μαρτυρίες.

στην ανάπτυξη της προφορικότητας και στην ανασυγκρότηση της αίσθησης του ανήκειν στην ομάδα, όπως προκύπτει μέσα από τη διαδικασία του διαλόγου με μαντινάδες.

Ποια είναι, όμως, η σημασία του Καρπάθικου Γλεντιού για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, γενικότερα; Η ανάπτυξη αυτού του σημείου είναι ιδιαίτερα σημαντική για την κατανόηση της αναγκαιότητας να δημιουργηθεί ένας διαδικτυακός κόμβος για το Καρπάθικο Γλέντι, που θα αποτελεί σημείο αλληλεπίδρασης Καρπαθίων και μη, οι οποίοι προσελκύονται από τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και τις πρακτικές του εν λόγω γλεντιού. Στο δελτίο σημειώνονται τα εξής:

Η βαθύτερη σημασία του καρπάθικου γλεντιού για την σύγχρονη ελληνική κοινωνία έγκειται στο ότι καθορίζεται και εξαρτάται συλλογικά από την κοινότητα και τα μέλη της, τα οποία το διαμορφώνουν και το ασκούν κατά περίπτωση, όπως η τοπική ιεραρχία και η τάξη του γλεντιού επιβάλλει. Η τάξη του, ο διαλογικός χαρακτήρας του και το στοιχείο της αυτοσχέδιας και πολλές φορές αυτοστιγμεί δημιουργίας στο τραγούδι και στον χορό, αναδεικνύουν το γεγονός ότι αποτελεί έκφραση του λαϊκού πολιτισμού 'από τη βάση'. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το καρπάθικο γλέντι δίνει την δυνατότητα στα μέλη της κοινότητας να συμμετέχουν ενεργά και δυναμικά, να εκφράζονται ελεύθερα, να επικοινωνούν και να ψυχαγωγούνται, ανάλογα με την κοινοτική θέση του κάθε μέλους και με σεβασμό προς τους άγραφους νόμους του γλεντιού. Με άλλα λόγια, το καρπάθικο γλέντι, όταν ασκείται στο πλαίσιο των καρπαθιακών κοινοτήτων, γενικά καθορίζεται από τη θέληση, την παράδοση και την αισθητική των ίδιων των ομάδων που το ασκούν και όχι από εξωγενείς φορείς ή παράγοντες, όπως έχει συμβεί σε πολλά μέρη της Ελλάδας λόγω της αστικοποίησης και της εμπορευματοποίησης του λαϊκού πολιτισμού. Υπό αυτή την έννοια, αποτελεί ένα παράδειγμα καλών πρακτικών με βάση το οποίο μπορούμε να αναστοχαστούμε για το παρόν και το μέλλον του λαϊκού πολιτισμού στην Ελλάδα σήμερα¹².

Στα μέτρα διαφύλαξης / ανάδειξης που προτείνει η συντακτική ομάδα του δελτίου να εφαρμοστούν στο μέλλον για το Καρπάθικο Γλέντι συμπεριλαμβάνεται «σχεδιασμός και κατασκευή ιστοσελίδας και forum σε συνδυασμό τους με χρήση κοινωνικών δικτύων, τα οποία θα λειτουργούν ως εργαλεία προβολής και ενημέρωσης για το Καρπάθικο Γλέντι, ενώ παράλληλα θα είναι και κόμβοι αλληλόδρασης για όλες τις καρπαθιακές κοινότητες ανά τον κόσμο»¹³. Ένας τέτοιος κόμβος θα βοηθήσει τους ίδιους τους Καρπάθιους φορείς του στοιχείου να αποκτήσουν βαθύτερη και πληρέστερη γνώση, κατανόηση και ενσυναίσθηση για τις τοπικές παραδόσεις του γλεντιού των κοινοτήτων τους. Είναι αποδεδειγμένο ότι δεν τις γνωρίζουν αρκετά, με αποτέλεσμα αφενός να κυριαρχούν συχνά «τα στερεότυπα, ακόμη και η μισαλλοδοξία για τις γλεντικές πρακτικές των 'άλλων' Καρπαθίων» και αφετέρου

οι ίδιοι οι κάτοικοι των μικρότερων και των Κάτω Χωριών να στερούνται αυτοπεποίθησης σχετικά με την αξία των δικών τους γλεντιών σε σχέση με τα πιο δομημένα σήμερα ολυμπίτικα γλέντια, με αποτέλεσμα να θεωρούν τα δικά τους γλέντια 'κατώτερα', αγνοώντας ή μη αξιολογώντας όπως τους αξίζει, τις δικές τους τοπικές γλεντικές παραδόσεις¹⁴.

Ο σχεδιασμός και η διαδικτυακή συνεργατική ανάπτυξη του κόμβου

Η αναγκαιότητα ενός συνεργατικού διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι

Η δημιουργία ενός διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι κρίθηκε εξ αρχής ως υψηλής σημασίας για την παρουσίαση και την τεκμηρίωση του συγκεκριμένου στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής

¹² https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, σ. 35.

¹³ https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, σ. 51.

¹⁴ Βλ. σχετικά https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, σσ. 51-52, όπου η συντακτική ομάδα του δελτίου εισηγείται την οργάνωση επιστημονικού συνεδρίου για το Καρπάθικο Γλέντι με αυτόν τον στόχο.

Κληρονομιάς αλλά και για την ενημέρωση για τις δραστηριότητες -κοινωνικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές, ερευνητικές, εκπαιδευτικές, εκδοτικές- που πραγματοποιούνται και εμπεριέχουν ή αναφέρονται στο Γλέντι άμεσα ή έμμεσα. Η αναγκαιότητα ύπαρξης διαδικτυακού κόμβου τέθηκε ως μία από τις βασικές προτεραιότητες τόσο από τα μέλη της συντακτικής ομάδας του φακέλου όσο και από τους εντόπιους συνεργάτες-συνομιλητές που συμμετείχαν στη σύνταξή του. Η ανάπτυξη ενός διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι και όχι μίας απλής πληροφοριακής ιστοσελίδας προϋποθέτει τη συνεργασία, τη συνύπαρξη και την συστηματική αλληλεπίδραση ανάμεσα στους διαχειριστές του κόμβου και στους συντελεστές του στοιχείου. Ουσιαστικά, συνιστά έναν τρόπο καλής πρακτικής για το στοιχείο, ο οποίος οφείλει να λειτουργεί από τη μία ως συμπεριληπτική και παράλληλα έγκυρη πηγή της φωνής των ανθρώπων και των κοινοτήτων που συνιστούν το στοιχείο και από την άλλη ως πηγή του διάσπαρτου πληροφοριακού υλικού που το αποτυπώνει και το τεκμηριώνει (βιβλιογραφία, φωτογραφικά λευκώματα και portfolios, μουσικές εκδόσεις, ντοκιμαντέρ, προσκλήσεις εκδηλώσεων, προγράμματα παραστάσεων, οδηγοί σπουδών, ανακοινώσεις εκθέσεων / βιβλιοπαρουσιάσεων / σεμιναρίων / ημερίδων / συνεδρίων, κ.ο.κ.). Το ποικίλο αυτό υλικό ανευρίσκεται σε φυσική και ψηφιακή μορφή και ανήκει σε ιδιώτες και συλλογικότητες. Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε σε αρχεία που προέρχονται από: α) ιδιώτες και οικογένειες· β) κοινοτικούς / δημοτικούς / πολιτιστικούς / ερευνητικούς / εκπαιδευτικούς / εκδοτικούς φορείς· γ) ατομικές και συλλογικές ιστοσελίδες και ιστολόγια· δ) ατομικούς και συλλογικούς λογαριασμούς σε κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, Instagram, TikTok, Pinterest κ.ά.)· σε servers διαμοιρασμού πολυμέσων (YouTube, Vimeo, Daily Motion, Myspace, Soundcloud, Calameo, Flickr, Scribd, κ.ά.)· σε πλατφόρμες ενημέρωσης (Mailchimp, HubSpot, Sendinblue, MailerLite, Moosend, κ.ά.).

Η πρόκληση του συγκεκριμένου εγχειρήματος δεν περιορίζεται μόνο στη συγκέντρωση και στην τεκμηριωμένη παρουσίαση εθνογραφικού και πληροφοριακού υλικού σε ιδιωτικούς και υψηλής ασφαλείας διαδικτυακούς servers, τους οποίους θα διαχειρίζεται και θα ενημερώνει συνεχώς ένας φορέας που διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία, το εξειδικευμένο προσωπικό αλλά και τα οικονομικά κονδύλια σχεδιασμού, ανάπτυξης και συντήρησής τους. Το κορυφαίο ζητούμενο για τη συντακτική ομάδα του φακέλου αλλά και τους συνεργάτες-συνομιλητές της αφορά στην ανάδειξη της διακοινοτικής και διαδραστικής λειτουργίας του Καρπάθικου Γλεντιού, σε φυσικό και διαδικτυακό περιβάλλον, ως μέσου επικοινωνίας, ως τρόπου έκφρασης της καρπαθιακής ταυτότητας και τέλος, ως μορφής ψυχαγωγίας και διασκέδασης των Καρπαθίων τόσο στο νησί τους όσο και στην καρπαθιακή διασπορά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Οι μεθοδολογικές πρακτικές που ακολουθούνται για την επίτευξη του ως άνω στόχου κινούνται πάνω σε τρεις κύριους άξονες. Πρώτος άξονας είναι η πολυφωνική και τεκμηριωμένη συμμετοχή όλων των καρπαθιακών κοινοτήτων μέσω της παρουσίασης των κατά τόπους ιδιοτυπιών του γλεντιού τους αλλά και των θεωρήσεών τους για αυτό. Ο δεύτερος άξονας εστιάζεται στην ανάπτυξη και στη χρήση ψηφιακών πρακτικών και εφαρμογών όπως η δημιουργία, η χρήση και η αλληλοσύνδεση κοινωνικών δικτύων, servers διαμοιρασμού πολυμέσων αλλά και βιβλίου επισκεπτών. Με εργαλεία τις συγκεκριμένες πρακτικές αποτυπώνεται, διαφυλάσσεται, αναδεικνύεται αλλά και αναπτύσσεται διαδικτυακά, με ακρίβεια και αντικειμενικότητα, η κοινοτική διάσταση και ωφέλεια του στοιχείου. Τέλος, ο τρίτος άξονας αφορά στη συνεργασία και στη συνύπαρξη εντός του κόμβου πολλών και διαφορετικών συντελεστών του στοιχείου, άμεσων (γλεντιστές, οργανοπαίκτες, χορευτές, μάγειροι) και έμμεσων (συμμετοχικοί παρατηρητές, οργανοποιοί, συναφή με το Καρπάθικο Γλέντι επαγγέλματα και ρόλοι, ερευνητές, φωτογράφοι, ντοκιμαντερίστες, δημοσιογράφοι, χοροδιδάσκαλοι, κ.ά.), ιδιωτών και συλλογικοτήτων (εκκλησιαστικές ενορίες και επιτροπές, κοινοτικοί και δημοτικοί θεσμοί, τοπικοί / πολιτιστικοί / εξωραϊστικοί / αθλητικοί σύλλογοι, ερευνητικοί και εκπαιδευτικοί φορείς, κ.ά.). Η επίτευξη της ως άνω συνεργασίας στα πλαίσια του κόμβου επιτελείται μέσω: α) της συμβουλευτικής συνεισφοράς και της κριτικής θέασης όλων των συμμετεχόντων ως προς τη δομή και το περιεχόμενο του κόμβου· β) της παροχής και της τεκμηρίωσης εθνογραφικού υλικού που αναρτάται σε αυτόν· γ) της ανάπτυξης ευρύτερων δικτύων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους συντελεστές και στους

παρατηρητές του Καρπάθικου Γλεντιού και δ) της προβολής αντίστοιχων γλεντικών εκφάνσεων και δρωμένων από άλλες ελληνόφωνες περιοχές της ανατολικής Μεσογείου (Κάσος, Κρήτη, Κύπρος, Νάξος, Σίφνος, κ.ο.κ.), για τη συγκριτική συνεξέτασή τους με αυτά της Καρπάθου.

Με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο στοχεύσεων και σχεδιασμού, για τον διαδικτυακό κόμβο του Καρπάθικου Γλεντιού συντάχθηκε από το Ερευνητικό Κέντρο Ελληνικού Τραγουδήματος το έτος 2020 πρόταση για επιχορήγηση και αιγίδα από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού¹⁵ στο πλαίσιο πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για οικονομική ενίσχυση και παροχή αιγίδας από φορείς που διαχειρίζονται άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Η πρόταση αξιολογήθηκε θετικά με αιτιολόγηση: «η υλοποίηση της πρότασης θα συμβάλει στην ανάδειξη στο ευρύτερο κοινό των πολλών και ποικίλων διαστάσεων του Καρπάθικου Γλεντιού, στοιχείου ενταγμένου στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας» και με αριθμό πρωτοκόλλου εισηγητικού/ενημερωτικού σημειώματος: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΝΠΚ/ΤΑΠΚΔΘ/495295/350198/2112/668/14-09-2020.

Ως σκοπός του διαδικτυακού κόμβου ορίστηκε ο σύγχρονος τρόπος αποτύπωσης, δημοσιοποίησης και διάχυσης του Καρπάθικου Γλεντιού σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό την ενδυνάμωση και τη διάδοση του στοιχείου στην παγκόσμια κοινότητα που συγκροτείται γύρω από το γλέντι, ξεπερνώντας μέσω της τεχνολογίας του Διαδικτύου τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου. Για να γίνει εφικτός ο σκοπός αυτός, ο κόμβος πρέπει να ανατροφοδοτείται συνεχώς με στοιχεία που θα παρέχουν οι καρπαθιακές κοινότητες μέσω της φυσικής και της διαδικτυακής τους αλληλεπίδρασης. Μέσω του κόμβου θα αναδεικνύεται η κοινότητα του Καρπάθικου Γλεντιού ως κοινότητα με οικουμενικό προσανατολισμό, πέραν του τοπικού, διαφοροποιημένη και εμπλουτισμένη από τις δημιουργικές ανταλλαγές όσων μετέχουν σε αυτήν. Κύριος στόχος του κόμβου είναι η συλλογή, η αρχειοθέτηση, η τεκμηρίωση, η διαφύλαξη αλλά και η διάχυση του εθνογραφικού υλικού που βρίσκεται διάσπαρτο και συχνά δύσκολα προσπελάσιμο σε φυσική (εκδόσεις, δισκογραφία, φωτογραφικά portfolios, ντοκιμαντέρ, κ.α.) ή/και σε ψηφιακή/διαδικτυακή μορφή (διάλογοι, άρθρα, e-books, φωτογραφίες, ηχογραφήσεις, podcasts, videos, κ.ά.). Η δημιουργία ανοικτού ιστολογίου σχετικά με θέματα που αφορούν το στοιχείο τίθεται σε υψηλή προτεραιότητα. Επιδιώκεται έτσι η κατάθεση επιστημονικών άρθρων, εθνογραφικών ημερολογίων κ.ο.κ. και η ελεύθερη πρόσβαση για ανάγνωση προς όλους τους επισκέπτες του κόμβου. Ο διαδραστικός, διαδικτυακός διάλογος τόσο για το στοιχείο, όσο και για θέματα που απασχολούν τις τοπικές κοινότητες και εκφράζονται μέσω του γλεντιού θα επιτευχθεί μέσω του Βιβλίου Επισκεπτών. Συνεπικουρικά, αφού ολοκληρωθεί ο κόμβος και εφόσον υπάρχουν οι οικονομικοί πόροι και το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό, μελετάται και ανάπτυξη στον κόμβο ενός πολυθεματικού forum επικοινωνίας.

Ο κόμβος βρίσκεται ήδη στη φάση της υλοποίησης με domain: <https://karpathiko-glendi.net/>. Λόγω της πολυπλοκότητας και του εύρους του υλικού που φιλοξενεί δεν είναι ακόμη επισκέψιμος (Εικόνα 1).

¹⁵ Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για οικονομική ενίσχυση και παροχή αιγίδας φορέων που διαχειρίζονται Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά, <https://drasis.culture.gr/index.php/anakoimwseis/121-2020-03-23-07-52-25> & https://drasis.culture.gr/images/2020_03_19_prosklisi_ayla.pdf με αρ. πρωτ.: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΝΠΚ/ΤΑΠΚΔΘ/143813/98061/638/210 με ημ. εκδ.: 19/03/2020.

Εικόνα 1. Στιγμιότυπο από την υπό κατασκευή αρχική σελίδα του διαδικτυακού κόμβου "Καρπάθικο Γλέντι"

Ήδη έχει σχεδιαστεί το λογότυπό του, στο οποίο απεικονίζονται τα όργανα του Καρπάθικου Γλεντιού: η τσαμπούνα (άσκαυλος), η καρπάθικη λύρα και το λαούτο σε χρωματικές επιλογές εμπνευσμένες από την καρπαθιακή ραπτική, υφαντική και κεντητική (Εικόνα 2). Η «υπό κατασκευή» σελίδα του κόμβου περιλαμβάνει φωτογραφικό υλικό, το οποίο δίνεται σε μορφή carousel, με καρπάθικα γλέντια από όλα τα χωριά του νησιού και από κοινότητες της διασποράς, καθώς επίσης πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δράσεις σχετικά με το Καρπάθικο Γλέντι. Επίσης, περιέχει υπερσύνδεσμο του φακέλου «Καρπάθικο Γλέντι»¹⁶, όπως αυτό παρουσιάζεται στην πλήρη ανάπτυξη του στην επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Ευρετηρίου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας.

Εικόνα 2. Καρπάθικο Γλέντι-Λογότυπο

Ο σχεδιασμός του συνεργατικού διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι: οι ομάδες εργασίας και η εκπόνηση μελέτης

Η μελέτη σχεδιασμού ενός πολυσχιδούς και ταυτόχρονα συνεργατικού διαδικτυακού κόμβου είναι μία διαδικασία πολύπλοκη, η οποία οφείλει να έχει ολοκληρωθεί πριν από οποιαδήποτε πρακτική και τεχνική εφαρμογή στην ανάπτυξη του κόμβου στους servers που θα τον φιλοξενήσουν. Η

¹⁶ <https://ayla.culture.gr/karpathiko-glenti-2019/>.

συγκεκριμένη αναγκαιότητα συνιστά προαπαιτούμενη εργασία για να υπολογιστούν και να οριστούν οι τεχνικές προδιαγραφές του κόμβου αλλά και ο οικονομικός προϋπολογισμός που απαιτείται για την ανάπτυξή τους. Η μεγαλύτερη όμως χρησιμότητα της μελέτης αφορά: α) στη χαρτογράφηση των δεδομένων που πρόκειται να αναρτηθούν στον κόμβο και των ψηφιακών υποδομών που χρειάζονται για την ανάρτησή τους· β) στο ανθρώπινο δυναμικό που απαιτείται για τη συλλογή, την αρχειοθέτηση, την επεξεργασία, την τεκμηρίωση και την ανάρτηση του περιεχομένου στον κόμβο· γ) στις διαδικτυακές πλατφόρμες που θα διευκολύνουν την άμεση επικοινωνία και διασύνδεση των χρηστών με τον κόμβο και τους συντελεστές του αλλά και τη συνεχή τους ενημέρωση· και δ) στις ψηφιακές εφαρμογές/πρόσθετα που θα απαιτηθούν τόσο για την αβίαστη λειτουργικότητα του κόμβου για τους χρήστες του, τη διασφάλιση των πνευματικών δικαιωμάτων όσων -φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου- έχουν παραχωρήσει υλικό από τα αρχεία τους και τέλος, την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων συντελεστών και χρηστών αλλά και όσων συμμετέχουν στο υλικό (φωτογραφίες, videos, ηχογραφήσεις) που αναρτάται στον κόμβο.

Τέσσερις είναι οι ομάδες που συνεργάστηκαν για την εκπόνηση της μελέτης σχεδιασμού του κόμβου αλλά και του πλαισίου ανάπτυξης των ψηφιακών και διαδικτυακών υποδομών που απαιτούνται για την υλοποίησή του (Εικόνα 3). Η κάθε ομάδα προσφέρει τις υπηρεσίες της στο έργο ανάλογα με την επιστημονική της εξειδίκευση, την πρακτική εμπειρία και την τεχνογνωσία της και τις εθνογραφικές της γνώσεις και εντόπιες διασυνδέσεις στο πλαίσιο των καρπαθιακών κοινοτήτων. Η τετραμελής ομάδα σύνταξης του φακέλου «Καρπάθικο Γλέντι», όπως αναφέρεται στην τρίτη ενότητα της ανά χειράς μελέτης, συνιστά τον κύριο άξονα σχεδιασμού, ανάπτυξης και ελέγχου του κόμβου αλλά και όλων των κοινωνικών δικτύων που τον συνεπικουρούν. Σκοπός της είναι η σφαιρική καταγραφή, κατανόηση και απεικόνιση του Καρπαθικού Γλεντιού και των φορέων του στην Κάρπαθο αλλά και στη διασπορά των Καρπαθίων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

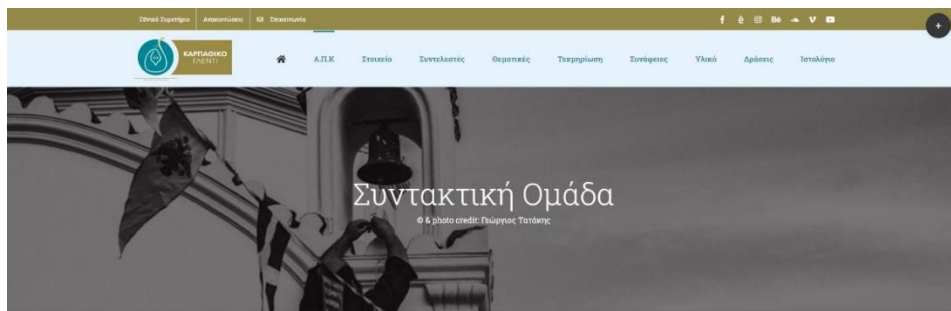

Εικόνα 3. Συντακτική ομάδα φακέλου "Καρπάθικο Γλέντι"

Η συντακτική ομάδα συνδυάζει στα μέλη της την εντοπιότητα τριών από τους τέσσερις συντάκτες, από τους οποίους οι δύο είναι ενεργοί φορείς του στοιχείου, την επιστημονική κατάρτιση (θεωρία και μεθοδολογία ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών) των τριών από τους τέσσερις, την τεχνική τους κατάρτιση σε θέματα εθνογραφικής καταγραφής (φωτογράφιση, ηχογράφιση, κινηματογράφιση), καθώς και σε ζητήματα Διαδικτύου και κοινωνικών δικτύων, τη διαρκή παρουσία τους σε ερευνητικές και εκπαιδευτικές δράσεις (πρωτοβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια), τη μακράς διάρκειας και συνεχιζόμενη εθνογραφική τους έρευνα στην καθημερινή ζωή των Καρπαθίων και τέλος, την έμπρακτη και συνεχή ενασχόλησή τους με ζητήματα που εμπíπτουν σε πεδία που ορίζει η Σύμβαση της UNESCO για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά. Η συμβολή τους στον κόμβο είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση της καλύτερης δυνατής αποτύπωσης, κατανόησης και προβολής του στοιχείου μέσω του κόμβου (Εικόνα 4). Οι ρόλοι ευθύνης της ομάδας στον κόμβο αφορούν: στον δομικό σχεδιασμό του κόμβου αναφορικά με τις κατηγορίες των menus και την εμφάνιση των γραφιστικών πεδίων στις επιμέρους ιστοσελίδες· στη συγγραφή των κειμένων που θα αναρτηθούν· στην διαλογή, στην αρχειοθέτηση, στην επιλογή και στην τεκμηρίωση του προς ανάρτηση υλικού (φωτογραφίες, videos, ηχογραφήσεις) και στην περαιτέρω ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των συμμετεχόντων και συνεργατών στον κόμβο. Παράλληλα, η συντακτική ομάδα είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, τη διαχείριση και

την εποπτεία όλων των λογαριασμών σε κοινωνικά δίκτυα, servers διαμοιρασμού πολυμέσων και πλατφόρμες ενημέρωσης.

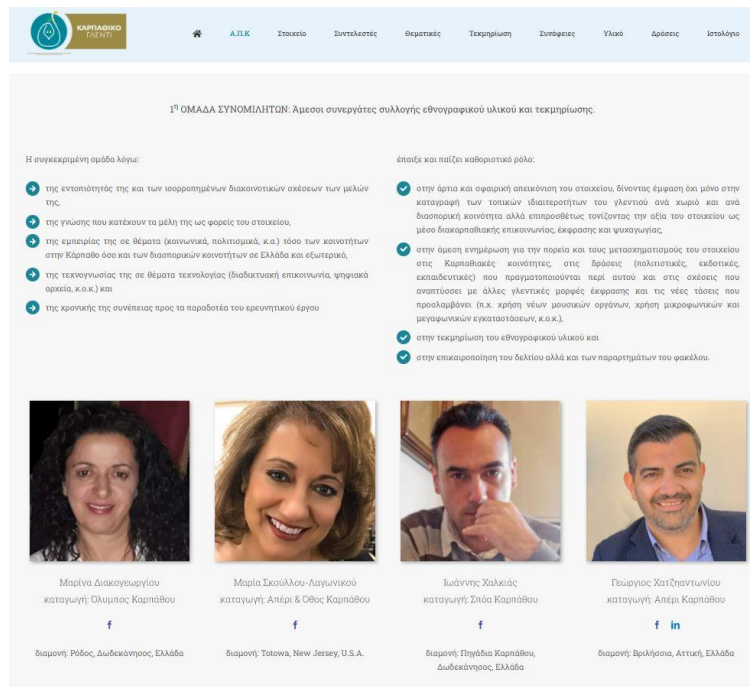
Εικόνα 4. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα της συντακτικής ομάδας, με την ανάπτυξη του κεντρικού μενού

Τέλος, η ομάδα αυτή έχει επωμιστεί την γενική εποπτεία ανάπτυξης και τεχνικής διαχείρισης του έργου, αλλά και του τελικού ελέγχου όλων των παραδοτέων αναφορικά με τη διασύνδεση, την ποιότητα, την αξιοπιστία, την ασφάλεια και γενικότερα την όλη λειτουργία του κόμβου και όλων των διαδικτυακών εφαρμογών που τον συνεπικουρούν (Εικόνα 5).

Η δεύτερη ομάδα εργασίας είναι οι εντόπιοι συνεργάτες¹⁷ της συντακτικής ομάδας, οι οποίοι όχι μόνο είναι και οι ίδιοι φορείς του Καρπάθικου Γλεντιού αλλά παράλληλα διαθέτουν τις γνώσεις, τον χρόνο, τη διάθεση και τις διασυνδέσεις τους για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον κόμβο. Η συγκεκριμένη ομάδα συνεργάστηκε στενά με τη συντακτική ομάδα του φακέλου για την κατάθεσή του στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας και συνεχίζει τη δράση της ως βασικό σώμα συντελεστών του διαδικτυακού κόμβου. Τα πολύτιμα στοιχεία που συγκεντρώνουν τα μέλη της συνοψίζονται στα εξής: στην εντοπιότητά τους και στις ισορροπημένες διακοινοτικές σχέσεις που αναπτύσσουν τοπικά και υπερτοπικά· στη γνώση και στην εμπειρία που κατέχουν ως φορείς του στοιχείου· στην καθημερινή τριβή τους με θέματα (κοινωνικά, πολιτισμικά, κ.ά.) τόσο των κοινοτήτων στην Κάρπαθο όσο και των διασπορικών κοινοτήτων σε Ελλάδα και εξωτερικό· στην τεχνογνωσία τους σε θέματα τεχνολογίας (διαδικτυακή επικοινωνία, ψηφιακά αρχεία, κ.ο.κ.) και στη χρονική τους συνέπεια όσον αφορά στα παραδοτέα του έργου.

Η συμμετοχή και η συνδρομή τους έπαιξε και παίζει καθοριστικό ρόλο στην άρτια και σφαιρική απεικόνιση του στοιχείου τόσο στον φάκελο όσο και στον κόμβο, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στην καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων του γλεντιού ανά χωριό και ανά διασπορική κοινότητα αλλά επιπρόσθετα, τονίζοντας την αξία του στοιχείου ως μέσου διακαρπαθιακής επικοινωνίας, έκφρασης και ψυχαγωγίας. Επιπλέον, αποτελούν κύρια πηγή άμεσης ενημέρωσης για την πορεία και τους μετασχηματισμούς του στοιχείου στις καρπαθιακές κοινότητες, για τις δράσεις (πολιτιστικές, εκδοτικές, εκπαιδευτικές) που πραγματοποιούνται σε σχέση με αυτό και για τις σχέσεις που αναπτύσσει με άλλες γλεντικές μορφές έκφρασης και για τις νέες τάσεις που εμφανίζει (π.χ. χρήση νέων μουσικών οργάνων, χρήση μικροφωνικών και μεγαφωνικών εγκαταστάσεων, κ.ο.κ.). Τέλος, οι εντόπιοι συνεργάτες της συντακτικής ομάδας αναλαμβάνουν σε σημαντικό ποσοστό στο δελτίο και στον κόμβο την τεκμηρίωση του εθνογραφικού υλικού και τη συνεχή επικαιροποίησή τους. Ουσιαστικά, αποτελούν την εντόπια φωνή των φορέων του Καρπάθικου Γλεντιού, η οποία προτάσσει και αποτυπώνει τις ιδιαιτερότητες του γλεντιού ανά κοινότητα, αφουγκράζεται κατά το δυνατόν τις συγχρονικές ανάγκες των συντελεστών και βιώνει τους μετασχηματισμούς που αναπτύσσει το στοιχείο ως εν εξελίξει κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο.

¹⁷ Μεταξύ αυτών αναφέρουμε ενδεικτικά τα εξής άτομα: Μαρίνα Διακογεωργίου, με καταγωγή από την Όλυμπο Καρπάθου και διαμονή στη Ρόδο· Μαρία Σκούλλου-Λαγωνικού, με καταγωγή από το Απέρι και το Όθος Καρπάθου και διαμονή στην Totowa, New Jersey, U.S.A.· Ιωάννης Χαλκιάς, με καταγωγή από τα Σπόα Καρπάθου και διαμονή στα Πηγάδια Καρπάθου· Γεώργιος Χατζηαντωνίου, με καταγωγή από το Απέρι Καρπάθου και διαμονή στα Βριλήσσια, Αττικής.

Εικόνα 5. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Άμεσοι συνεργάτες συλλογής εθνογραφικού υλικού και τεκμηρίωσης»

Η τρίτη ομάδα που συνεργάζεται στον ιστότοπο είναι το τεχνικό και καλλιτεχνικό ανθρώπινο δυναμικό. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν επαγγελματίες όπως: προγραμματιστές και σχεδιαστές ιστοσελίδων (web-developers, web-designers), γραφίστες για σχεδιασμό ιστοσελίδων και για επεξεργασία φωτογραφιών, σχεδιαστές και διαχειριστές οργανικής επισκεψιμότητας ιστοσελίδων (seo-experts), ηχολήπτες, εξειδικευμένοι μοντέρ για web-videos (video-specialists), σχεδιαστές και διαχειριστές κοινωνικών δικτύων, κ.ο.κ.. Κύριος διαχειριστής του τεχνικού μέρος του έργου είναι εξειδικευμένη εταιρεία, η οποία με την τεχνική ομάδα συνεργατών της, με την εξειδικευμένη τεχνογνωσία αλλά και το καλλιτεχνικό της αισθητήριο φροντίζει την τεχνική ανάπτυξη, τη ρύθμιση και την αβίαστη λειτουργία του κόμβου και των λογαριασμών σε κοινωνικά δίκτυα, servers διαμοιρασμού πολυμέσων και πλατφορμών επικοινωνίας. Παράλληλα, συμμετέχει στην επεξεργασία, στην αρχειοθέτηση και στη διαδικτυακή ανάρτηση του εθνογραφικού υλικού. Φροντίζει τεχνικά την ομαλή επικοινωνία και διασύνδεση με όλους τους χρήστες που επιθυμούν μέσω του κόμβου και των διαδικτυακών λογαριασμών που συνδέονται με αυτόν, να επικοινωνήσουν και να παρέχουν εθνογραφικό υλικό ή ενημερωτικές πληροφορίες. Η συγκεκριμένη εταιρεία και οι συνεργάτες της προγραμματίζεται να αναλάβουν μετά την ολοκλήρωση και την τελική παράδοση-ανάρτηση του διαδικτυακού κόμβου και τη μελλοντική ανάπτυξη του περιεχομένου του αλλά και την ετήσια τεχνική συντήρηση και αναβάθμισή του.

Η τέταρτη ομάδα που συμμετέχει στον σχεδιασμό αλλά και στην υλοποίηση του όλου έργου είναι ο συλλογικός φορέας που έχει αναλάβει επίσημα, σύμφωνα με την πρόταση επιχορήγησης και αιγίδας που κατέθεσε προς το ΥΠ.ΠΟ.Α., την ανάπτυξη του διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι. Ο φορέας αυτός είναι το Ερευνητικό Κέντρο Ελληνικού Τραγουδήματος (ΕΡ.Κ.Ε.Τ.)¹⁸ με έδρα τον Χολαργό, ενώ τα τμήματά του που ασχολούνται με τον κόμβο είναι το τμήμα ερευνών, το τμήμα αρχείων και το τμήμα διαχείρισης καλλιτεχνικών και τεχνικών εξωτερικών συνεργατών. Ο φορέας έχει μακρά τεχνογνωσία σε θέματα όπως η φυσική και ψηφιακή διαχείριση αρχείων, η διαδικτυακή πολιτιστική προβολή και η πολιτιστική διαχείριση στοιχείων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που άπτονται της ερευνητικής του εξειδίκευσης. Παράλληλα, η πολυετής ερευνητική ενασχόληση των μελών του με το εθνογραφικό πεδίο του γλεντιού στην Κάρπαθο και στη διασπορά των Καρπαθίων,

¹⁸ Ιστοσελίδα ΕΡ.Κ.Ε.Τ.: <https://erket.org/> | πρόεδρος Δ.Σ.: Χριστίνα Βασσάλου | υπεύθυνη γενικής εποπτείας και παράδοσης έργου: Παρασκευή Γ. Κανελλάτου.

συνιστούν εχέγγυα για τη θετική έκβαση στην υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου. Ο φορέας συμμετέχει στον δομικό και τεχνικό σχεδιασμό του κόμβου και των διαδικτυακών λογαριασμών που τον συνεπικουρούν, στη γενική εποπτεία και στον προγραμματισμό όλων των συνεργαζόμενων συντελεστών/συνεργατών και στον έλεγχο ποιότητας και παράδοσης εργασιών. Το ΕΡ.Κ.Ε.Τ. αποτελεί την υπόχρεη απέναντι στην Ελληνική Νομοθεσία οντότητα ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου για θέματα δεοντολογίας στην ανάρτηση υλικού και διαφύλαξης πνευματικών δικαιωμάτων και προσωπικών δεδομένων.

Επιπρόσθετα, σχεδιάζει τις υποδομές για τη μελλοντική αβίαστη λειτουργία του διαδικτυακού κόμβου. Συγκεκριμένα, φροντίζει να διασφαλιστούν οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι για τη συνεχή ανάπτυξη και επικαιροποίηση του περιεχομένου του διαδικτυακού κόμβου του αλλά και για την ετήσια τεχνική συντήρηση και αναβάθμισή του.

Προκλήσεις και προβληματισμοί στην ανάπτυξη του κόμβου

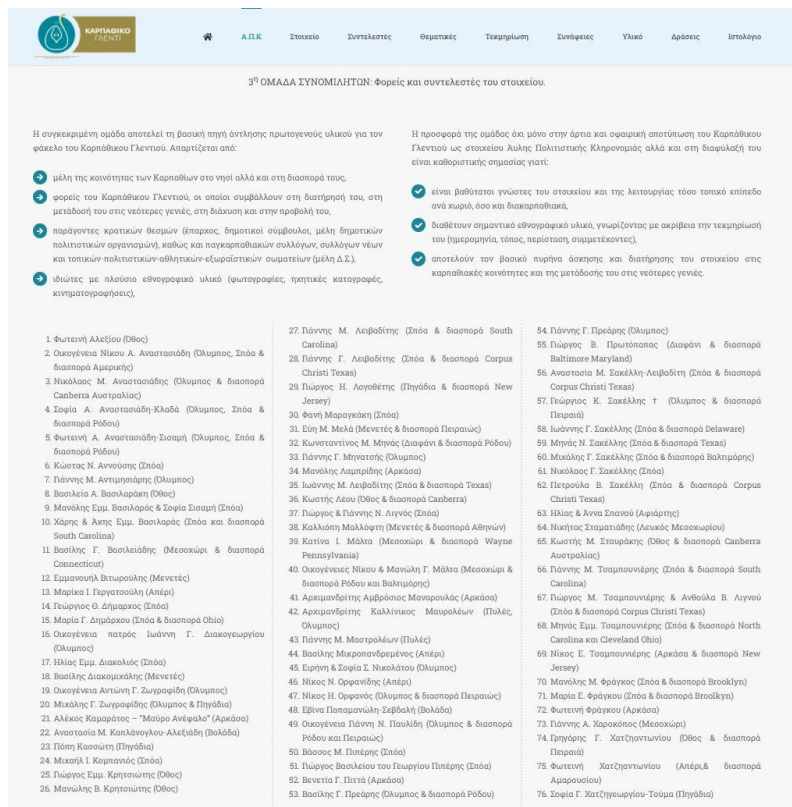
Αυτές είναι οι τέσσερις κατηγορίες των συνεργαζόμενων ομάδων που συμμετέχουν ενεργά και άμεσα στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη του διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι. Όλοι οι συνεργάτες είναι επιφορτισμένοι, ο καθένας με τη δική του ειδικότητα και εξειδίκευση, να συνεισφέρουν στον κόμβο και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις δυσκολίες για την ψηφιακή-διαδικτυακή απεικόνιση ενός πολυσύνθετου στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς αλλά και για τη βέλτιστη διαδραστική αλληλεπίδραση των επισκεπτών/χρηστών μέσω του κόμβου. Βέβαια, σε ένα τόσο πολυσχιδές έργο ανακύπτουν πολλά ζητήματα προς επίλυση, ήδη από τον σχεδιασμό του. Η πρώτη σημαντική προβληματική είναι το πώς θα αποτυπωθεί το ευρύ φυσικό (Κάρπαθος, καρπαθιακή διασπορά εσωτερικού και εξωτερικού) και διαδικτυακό (ιστοσελίδες, ιστολόγια, κοινωνικά δίκτυα, servers διαμοιρασμού πολυμέσων) τοπίο στο οποίο συναντάται, αναπτύσσεται, εξελίσσεται αλλά και μετασχηματίζεται το στοιχείο. Στην περίπτωση του Καρπάθικου Γλεντιού είναι αντιδεοντολογικό και παραπλανητικό να προβάλλεται διαδικτυακά «απλά κάτι το αντιπροσωπευτικό». Το Καρπάθικο Γλέντι είναι βασικό στοιχείο ταυτότητας όλων των Καρπαθίων. Παράλληλα, όμως, είναι πολύ σημαντικό να διασφαλιστεί η ισότιμη διαδικτυακή προβολή και διάδοση των κατά τύπους (ανά χωριό και ανά διασπορική κοινότητα) ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει κατά την τέλεσή του. Έτσι θα αποφευχθεί η θεώρηση και η άσκηση του Καρπάθικου Γλεντιού ως ομογενοποιημένου και ομογενοποιητικού στοιχείου και ο συνακόλουθος υποβιβασμός επιμέρους, έστω και περιορισμένων σε έκταση, εκφάνσεών του.

Το ετερογενές σύνολο συνομιλητών-πληροφορητών (φορείς και παρατηρητές του στοιχείου, θεσμικοί και τοπικοί συλλογικοί φορείς, ερευνητές, καλλιτέχνες, περιηγητές, reporters, δημοσιογράφοι, κ.ο.κ.) αλλά και η μακρά σε βάθος χρόνου τέλεση του Καρπάθικου Γλεντιού δυσκολεύει ακόμα περισσότερο την αποτύπωση, την τεκμηρίωση και την ανάρτηση του εθνογραφικού υλικού. Παράλληλα, πρέπει να προσεχθούν τα νομικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διαφύλαξη των πνευματικών δικαιωμάτων δημιουργών και καλλιτεχνών που παρέχουν στον κόμβο υλικό φωτογραφικής, ηχητικής και οπτικοακουστικής παρουσίασης του στοιχείου, αλλά και με την προστασία των προσωπικών δεδομένων όλων όσων αλληλεπιδρούν, συμμετέχουν ή παρουσιάζονται στον κόμβο. Το νομικό εύρος της προβληματικής αυτής δεν περιορίζεται αποκλειστικά στη γνώση και στην απόλυτη αποδοχή της ελληνικής νομοθεσίας αλλά και στο νομικό καθεστώς των κρατών ή των ενώσεων (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση, Η.Π.Α.) όπου φιλοξενούνται οι servers του κόμβου ή αναπτύσσονται οι επικουρικοί διαδικτυακοί του λογαριασμοί (κοινωνικά δίκτυα, servers διαμοιρασμού πολυμέσων, πλατφόρμες δελτίων τύπου). Τέλος, η πανδημία του SARS-CoV-2 (COVID-19) και τα κρατικά υγειονομικά μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας, με τους περιορισμούς που εισήγαγαν στις κοινωνικές συναναστροφές και ιδιαίτερα στη συλλογική ψυχαγωγία μέσω γλεντικών εκδηλώσεων, είναι ακόμα ένας παράγοντας που δυσκολεύει την ομαλή πορεία στη συνεργασία των ομάδων σχεδιασμού και ανάπτυξης αλλά και στο υλικό καθεαυτό του κόμβου, με αποτέλεσμα τις τυχόν καθυστερήσεις στα παραδοτέα και κατά συνέπεια στην ολοκλήρωση του έργου.

Το αναρτημένο υλικό στον κόμβο: Συντελεστές, πάροχοι και πληροφορητές

Όπως είδαμε και στις προηγούμενες ενότητες, ένας από τους βασικούς στόχους που έχουν θέσει οι ομάδες σχεδιασμού του διαδικτυακού κόμβου για το Καρπάθικο Γλέντι είναι η ανάπτυξη της συνεργατικής του διάστασης μέσω της άμεσης ή/και έμμεσης συμμετοχής όλων των συντελεστών του στοιχείου. Ως συντελεστές νοούνται ιδιώτες ή κάθε ομάδα ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων επαγγελματιών, που συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στην τέλεση, στην καταγραφή, στην έρευνα, στην εκπαίδευση, στη διάδοση, στην προβολή και στη διαφύλαξη του στοιχείου. Η συμμετοχή και η συνδρομή τους είναι καθοριστικής σημασίας για τον διαδικτυακό κόμβο. Η παρουσία τους φέρνει στο προσκήνιο τη φωνή των ίδιων των φορέων του Καρπάθικου Γλεντιού, αποτυπώνει τις κατά τόπους κοινωνικές τους ιδιαιτερότητες, αφουγκράζεται κατά το δυνατόν τις συγχρονικές ανάγκες τους και τέλος καταγράφει τους μετασχηματισμούς που υπόκειται το στοιχείο ως μία εν εξελίξει κοινωνική και πολιτισμική έκφραση.

Η πρώτη μεγάλη κατηγορία συμμετεχόντων είναι οι άμεσοι και έμμεσοι συντελεστές του Καρπάθικου Γλεντιού, όπως οι γλεντιστές, οι οργανοπαίκτες, οι χορευτές, οι μάγειροι αλλά και όλοι οι εντόπιοι συμμετοχικοί παρατηρητές. Η συγκεκριμένη ομάδα αποτελεί τη βασική πηγή άντλησης πρωτογενούς υλικού για τον διαδικτυακό κόμβο (Εικόνα 6).

Εικόνα 6. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Φορείς και συντελεστές του στοιχείου»

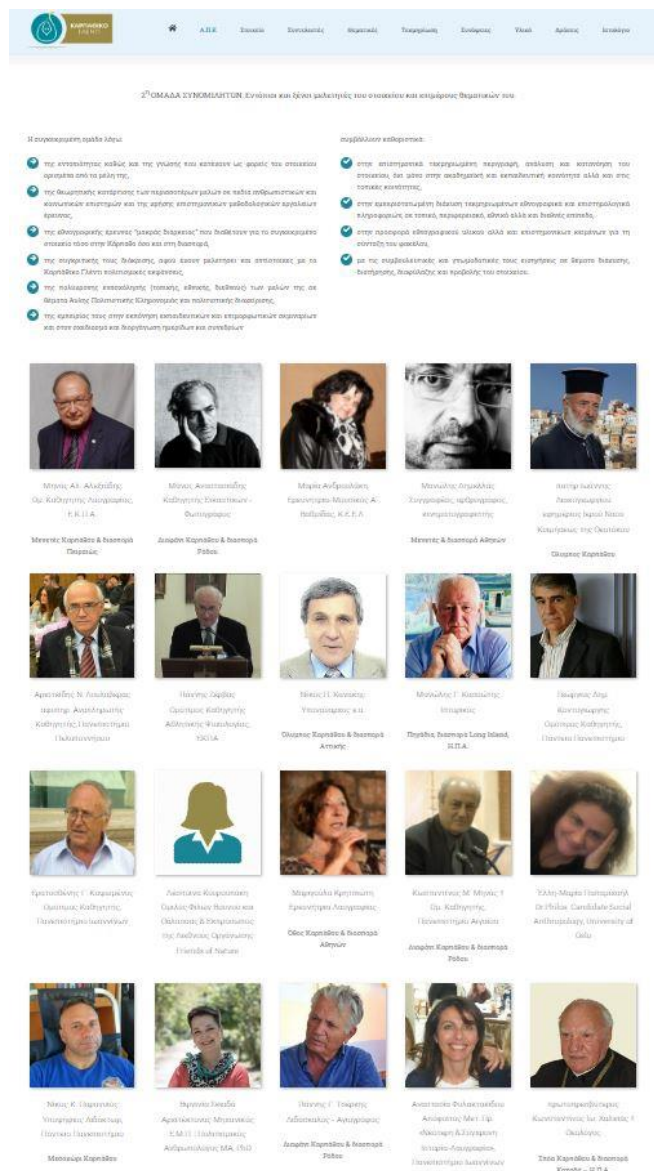
Προέρχεται από μέλη της κοινότητας των Καρπαθίων στο νησί αλλά και στη διασπορά τους. Η προσφορά των ανθρώπων αυτών στον διαδικτυακό κόμβο εστιάζεται στην άρτια και σφαιρική αποτύπωση του Καρπάθικου Γλεντιού ως στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς αλλά και στη διαφύλαξή του. Η συμμετοχή τους είναι καθοριστικής σημασίας διότι: α) είναι βιωματικοί γνώστες του στοιχείου και της λειτουργίας του τόσο σε τοπικό επίπεδο ανά χωριό, όσο και διακαρπαθικά· β) διαθέτουν σημαντικό και συχνά μοναδικό εθνογραφικό υλικό (συνεντεύξεις, φωτογραφίες, ηχογραφήσεις, βιντεοσκοπήσεις), προσβάσιμο μέσω ιδιωτικών-οικογενειακών αρχείων, γνωρίζοντας συνήθως με ακρίβεια την τεκμηρίωσή του (ημερομηνία, τόπος, περίσταση, συμμετέχοντες) και γ) αποτελούν τον βασικό πυρήνα άσκησης και διατήρησης του στοιχείου στις καρπαθιακές κοινότητες

και της μετάδοσής του στις νεότερες γενιές. Παράλληλα, με τις ήδη υπάρχουσες διαπροσωπικές τους σχέσεις προωθούν τις διακοινοτικές επαφές, συνεργασίες και ενημερώσεις εντός και μέσω του κόμβου και των δικτύων του.

Η δεύτερη κατηγορία είναι οι εντόπιοι και διασπορικοί συλλογικοί φορείς που ασκούν το στοιχείο ενώ παράλληλα το διατηρούν και συμβάλλουν όχι μόνο στη συλλογική του διατήρηση αλλά και στη διάχυση, στην προβολή και στη μετάδοσή του στις νεότερες γενιές. Οι φορείς αυτοί είναι είτε θεσμικοί (περιφέρεια, επαρχείο, δήμος, μητρόπολη, ενορίες), είτε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (σωματεία: παγκαρπαθιακά, τοπικά, πολιτιστικά, εξωραϊστικά, αθλητικά, κ.ά.), είτε νομικά άτυπες τοπικές συλλογικότητες (πανηγυριστές, παρέες νέων, κ.ά.). Παρέχουν και τεκμηριώνουν εθνογραφικό υλικό (συνεντεύξεις, φωτογραφίες, ηχογραφήσεις, βιντεοσκοπήσεις) και ενημερώνουν για την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και δράσεων, όπως βιβλιοπαρουσιάσεις, εκδόσεις, σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια.

Η κατηγορία των ερευνητών και μελετητών του στοιχείου, εντόπιων και ξένων (Εικόνα 7), είναι εξίσου σημαντική. Η συμβολή της στον διαδικτυακό κόμβο κρίνεται ως απαραίτητη όχι μόνο λόγω της εντοπιότητας και της γνώσης που κατέχουν ως φορείς του στοιχείου ορισμένοι ερευνητές, αλλά και λόγω της επιστημονικής κατάρτισης των περισσότερων τους σε πεδία ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών και της χρήσης επιστημονικών μεθοδολογικών εργαλείων έρευνας. Οι περισσότεροι μελετητές έχουν αναπτύξει ή αναπτύσσουν «μακράς διάρκειας» πολυτοπική εθνογραφική έρευνα τόσο στην Κάρπαθο όσο και στις διασπορικές κοινότητες των Καρπαθίων. Η συγκριτική τους θεώρηση είναι μία θέαση πολύ ωφέλιμη για το στοιχείο, αφού είναι γνώστες και άλλων πολιτισμικών εκφάνσεων, αντίστοιχων με το Καρπάθικο Γλέντι, εντός και εκτός Ελλάδας. Ορισμένοι από αυτούς διακρίνονται για την πολύχρονη ενασχόλησή τους (τοπική, περιφερειακή, εθνική, διεθνή) σε ζητήματα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και πολιτιστικής διαχείρισης και διαθέτουν μεγάλη εμπειρία στην εκπόνηση εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών σεμιναρίων και προγραμμάτων, καθώς και στον σχεδιασμό και στη διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων.

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού

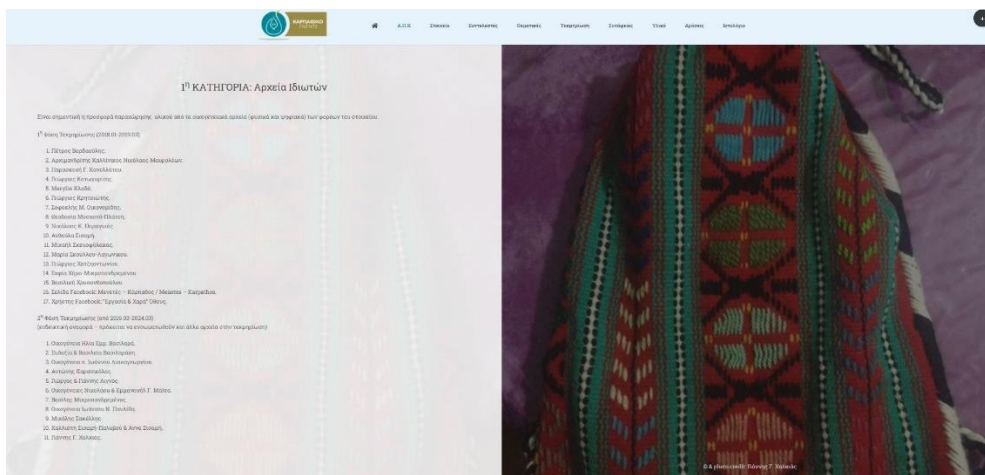
Εικόνα 7. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Εντόπιοι και ξένοι μελετητές του στοιχείου και επιμέρους θεματικών του»

Μέσω του έργου τους (αρθρογραφία, διαλέξεις, εθνογραφικά ημερολόγια, βιβλιοπαρουσιάσεις, μονογραφίες, κ.ο.κ.) στον διαδικτυακό κόμβο αλλά και με τις συμβουλευτικές και γνωμοδοτικές τους εισηγήσεις σε θέματα διάχυσης, διατήρησης, διαφύλαξης και προβολής του στοιχείου συμβάλλουν καθοριστικά: α) στην επιστημονικά τεκμηριωμένη περιγραφή, ανάλυση και κατανόηση του στοιχείου, όχι μόνο στην ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και στις τοπικές κοινότητες· β) στην εμπειριστατωμένη διάχυση τεκμηριωμένων εθνογραφικά και επιστημολογικά πληροφοριών, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο· και γ) στην προσφορά εθνογραφικού υλικού από τα προσωπικά τους αρχεία ή από τα αρχεία των ερευνητικών φορέων όπου εργάζονται αλλά και επιστημονικών κειμένων για το ιστολόγιο του κόμβου.

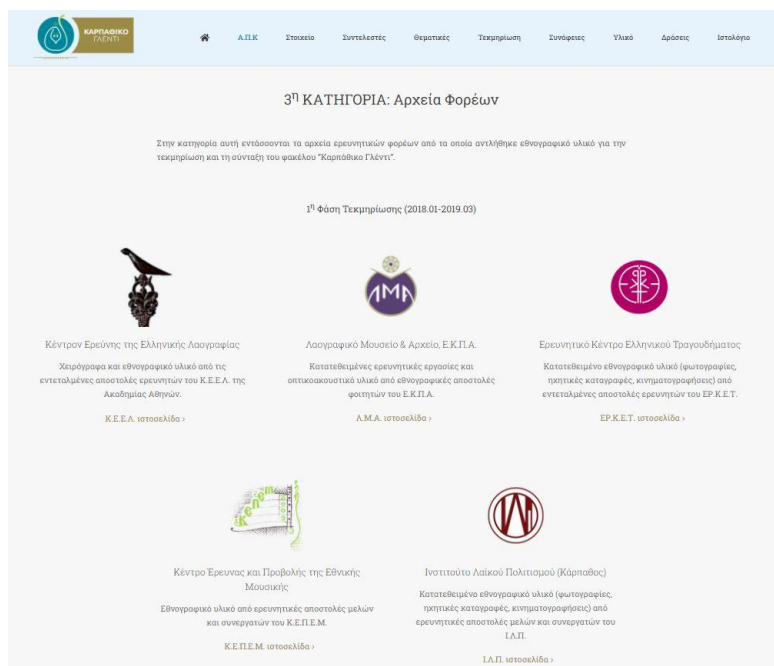
Η καλλιτεχνική προσέγγιση του Καρπαθικού Γλεντιού στον διαδικτυακό κόμβο δίνεται και από την κατηγορία των καλλιτεχνών (φωτογράφοι, κινηματογραφιστές, ντοκιμαντερίστες, γλύπτες, ζωγράφοι, χαράκτες, αρχιτέκτονες) αλλά και διαμέσου εντόπιων τεχνιτών (οργανοποιοί, υφάντρες, ράφτρες, κεντήστρες, ξυλογλύπτες, μαραγκοί, στιβανοποιοί). Οι τελευταίοι παράγουν σημαντικά αντικείμενα, χωρίς τα οποία το Γλέντι δεν μπορεί να διεξαχθεί. Τέτοια είναι τα μουσικά όργανα (λύρα,

λαούτο, τσαμπούνα), καθώς και οι παραδοσιακές ενδυμασίες (καβάι, σακκοφούστανο, στιάνια και κοσμήματα / κολαΐνες) που φορούν οι γυναίκες στα γλέντια και στους χορούς στην Όλυμπο της Καρπάθου, όπου ακόμη διατηρούνται, καθώς και στην ολυμπίτικη διασπορά. Στην κατηγορία αυτών των καλλιτεχνών ανήκουν και οι εντόπιοι λαϊκοί ποιητές και οι έντεχνοι μουσικοί. Και αυτή η κατηγορία προσφέρει όχι μόνο πολύτιμο υλικό με σημαντικά εθνογραφικά στοιχεία για το Καρπάθικο Γλέντι αλλά αναδεικνύει και τους καλλιτεχνικούς και υλικούς του μετασχηματισμούς σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Σημαντικοί πάροχοι εθνογραφικού υλικού (φωτογραφίες, ηχητικές καταγραφές, κινηματογραφήσεις) για το Καρπάθικο Γλέντι συνιστούν τα αρχεία ιδιωτών (εντόπιων και ξένων) και ερευνητικών φορέων αλλά και τα portfolios καλλιτεχνών-φωτογράφων (Εικόνες 8, 9, 10). Το υλικό τους παραχωρείται για προβολή του στον διαδικτυακό κόμβο είτε άμεσα με την παραχώρηση χρήσης του στον κόμβο αποκλειστικά για λόγους εκπαιδευτικούς, ερευνητικούς και διάχυσης του στοιχείου, είτε έμμεσα ως μετα-κοινοποίηση από δημόσια και ανοικτής διαδικτυακής πρόσβασης δίκτυα.

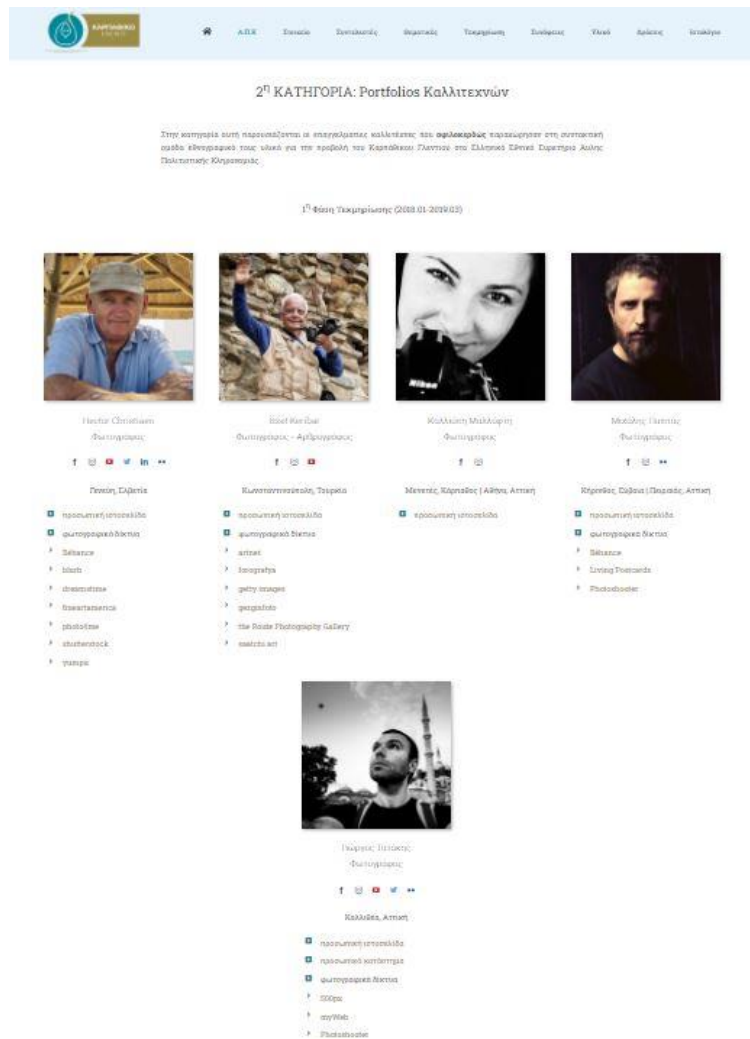

Εικόνα 8. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Αρχεία Ιδιωτών»

Εικόνα 9. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Αρχεία Φορέων»

Εικόνα 10. Λεπτομέρεια από την υπό κατασκευή υποσελίδα «Portfolios Καλλιτεχνών»

Συμπεράσματα και σκέψεις για τον διαδικτυακό κόμβο «Καρπάθικο Γλέντι» στο πλαίσιο της ψηφιακής λαογραφίας

Στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία των επιταχυνόμενων αλλαγών (accelerated changes)¹⁹, στην οποία ζούμε, η επικοινωνία, η ανταλλαγή γνώσεων και στοιχείων πολιτισμού και η συγκρότηση των ταυτοτήτων πραγματοποιούνται σε μεγάλο βαθμό μέσω του Διαδικτύου. Το Καρπάθικο Γλέντι, για να συνεχίσει να αποτελεί στοιχείο επικοινωνίας ανάμεσα στους φορείς, στους συντελεστές, αλλά και στους μελετητές και στους θαυμαστές του, χρειάζεται έναν χώρο, στον οποίο μπορεί να εκφράζεται και να αναπτύσσεται συνολικά και πολυφωνικά, υπερβαίνοντας τους περιορισμούς της χρονικής και της χωρικής απόστασης ανάμεσα στους ανθρώπους που το επιτελούν, το παρακολουθούν και το μελετούν. Αυτός είναι ο επιδιωκόμενος στόχος του διαδικτυακού κόμβου, τον οποίο σας παρουσιάσαμε στο ανωτέρω κείμενο.

Τόσο μέσω της ανάλυσης του δελτίου «Καρπάθικο Γλέντι», όσο και μέσω της προγραμματικής περιγραφής του ομώνυμου διαδικτυακού του κόμβου, επιδιώξαμε να αναδείξουμε και να σχολιάσουμε νέες εκφάνσεις, εφαρμογές και δυνατότητες της ψηφιακής λαογραφίας. Σημαντικές μελέτες λαογράφων και ανθρωπολόγων έχουν αναδείξει τα νέα πεδία και τις νέες θεματικές της

¹⁹ Βλ. σχετικά ομιλία του Thomas-Hylland Eriksen, <https://www.hyllanderiksen.net/video-kilde/2018/12/17/thomas-hylland-eriksen-overheating-coming-to-terms-with-accelerated-change>.

λαογραφίας και της εθνογραφίας στο ψηφιακό περιβάλλον²⁰. Θεωρούμε ότι η πρωτοτυπία της παρούσας μελέτης είναι αφενός θεωρητικής και αφετέρου μεθοδολογικής φύσεως. Από τη σκοπιά της θεωρίας, παρουσιάζουμε τη δημιουργία του διαδικτυακού κόμβου ως τη συνέχεια της πορείας του Καρπάθικου Γλεντιού. Το δυναμικό αυτό στοιχείο του ζωντανού πολιτισμού των ανά τον κόσμο Καρπαθίων, που αποτελεί άμεση, προφορική και διαλογική επικοινωνία με μαντινάδες ανάμεσα στους φορείς του, πέρασε από το στάδιο της εγγραφής του στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας και προχωρεί στην προσπάθεια αποτύπωσης και περαιτέρω ανάπτυξής του μέσω του σχεδιαζόμενου διαδικτυακού κόμβου. Έτσι, η πρωτογενής προφορικότητα των μαντινάδων του γλεντιού συμπορεύεται και συνομιλεί με τη δευτερογενή, ηλεκτρονική προφορικότητα που τόσο εύστοχα διείδε ο Walter Ong²¹.

Η πρωτοβουλία της συντακτικής ομάδας του δελτίου και του κόμβου αναλύθηκε στο πλαίσιο μιας κριτικής προσέγγισης στην έννοια και στην εφαρμογή των πρακτικών της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και της δημόσιας λαογραφίας. Η λαογραφία, στην Ελλάδα και διεθνώς, σταδιακά υιοθετεί τις πρακτικές αυτές, από τις οποίες εμπνέονται γενικότερα άτομα και ομάδες που ασκούν διάφορα στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τις συνθήκες της νεωτερικότητας και με τον προσανατολισμό των τοπικών ομάδων προς ένα παγκόσμιο κοινό. Οι λαογράφοι, μεταξύ άλλων επιστημόνων του πολιτισμού, συχνά μετέχουν στις τρέχουσες κοινωνικές διεργασίες ως διαμεσολαβητές μεταξύ των φορέων διαφόρων στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού και διαφόρων τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και υπερεθνικών, ακόμη, φορέων -για παράδειγμα, συλλόγων, δήμων, υπουργείων ή και της UNESCO. Δεν είναι, όμως, απλοί διαμεσολαβητές. Παρέχοντας την επιστημονική τους γνώση για την τεκμηρίωση, την κατηγοριοποίηση, την προβολή και διαφύλαξη και τη μεταβίβαση διαφόρων στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού από τους φορείς τους στις επόμενες γενιές, οι δημόσιοι λαογράφοι καθίστανται συντελεστές και συμπαραγωγοί των σύγχρονων αναπαραστάσεων των στοιχείων αυτών.

Ο διαδικτυακός κόμβος για το Καρπάθικο Γλέντι συνιστά μια τέτοια σύγχρονη εξέλιξη του λαϊκού πολιτισμού σε ένα νέο, ψηφιακό περιβάλλον, με στόχο την αειφορία και τη διάχυσή του στην ευρύτερη κοινότητα -των Καρπαθίων, των επιστημόνων και μελετητών του, αλλά και στην ελληνική και στην παγκόσμια κοινότητα, ως παράδειγμα καλής πρακτικής. Μέσω του Γλεντιού, οι Καρπάθιοι του νησιού και της διασποράς επί πολλές δεκαετίες επικοινωνούν μεταξύ τους διακοινοτικά και παγκαρπαθιακά, μετασηματίζοντας και αναπροσαρμόζοντας οι ίδιοι τα γλέντια τους ανάλογα με τις ισχύουσες εκάστοτε κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες. Πέρα από την «από τη βάση» σύστασή του, το Καρπάθικο Γλέντι χαρακτηρίζεται από πολυφωνία τοπικών παραδόσεων, οι οποίες, όμως, συνομιλούν μεταξύ τους μέσω των ανταλλαγών των ίδιων των Καρπαθίων διαφορετικής τοπικής προέλευσης στα γλέντια τους. Το Καρπάθικο Γλέντι είναι μια «κοινή μορφή» (commonality of forms), η οποία νοηματοδοτείται διαφοροποιημένα από τα μέλη της καρπαθιακής κοινότητας, που το αναγνωρίζουν ως μείζον σύμβολο του τόπου και του πολιτισμού τους (βλ. Cohen, 1985, σσ: 11-21). Η θεωρητική/επιστημονική πρόκληση της δημιουργίας του περιγραφόμενου διαδικτυακού κόμβου συνίσταται στο να αναδείξει το Καρπάθικο Γλέντι ως έναν πολιτισμικό και σχεσιακό χώρο, όπου συνυπάρχουν ισότιμα, πολυφωνικά και διαλογικά όλες οι παραδόσεις του Γλεντιού και όπου οι φορείς τους συνδιαλέγονται μεταξύ τους, αλλά και με επιστήμονες, καλλιτέχνες και άλλους συντελεστές ή και θιασώτες του. Η κοινωνική και επιστημονική συγχρόνως στόχευση του εγχειρήματος του κόμβου είναι να δώσει την δυνατότητα στους Καρπάθιους χρήστες του να γνωρίσουν βαθύτερα τις τοπικές παραδόσεις των Καρπαθίων συμπατριωτών τους. Έτσι, ελπίζουμε ότι θα αποφεύγονται οι ηγεμονικές αντιλήψεις και πρακτικές υποβιβασμού και μισαλλοδοξίας για τις γλεντικές παραδόσεις των «άλλων» Καρπαθίων. Αυτές, όπως είδαμε, οδήγησαν σε ανταγωνισμό και διχασμό της κοινωνίας της Καρπάθου και στη διπλή εγγραφή του γλεντιού της Ολύμπου Καρπάθου στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας, τόσο στο δελτίο για το Καρπάθικο Γλέντι, όσο και σε ξεχωριστό δελτίο για το Ολυμπίτικο Γλέντι. Η πρακτική της

²⁰ Βλ. ενδεικτικά Αθανασίου, 2004· Μιχαήλ, 2009· Γκασούκα & Φουλίδη, 2012· Κατσαδώρας, 2013· Φουλίδη, 2015· Αυδίκος, 2016· Κατσαδώρας & Νουνανάκη, 2021· Νουνανάκη, 2022.

²¹ Βλ. Ong, 1997. Βλ. επίσης Κατσαδώρας, 2013.

εγγραφής στο Εθνικό Ευρετήριο παρείχε το έδαφος για την εκδήλωση του ανταγωνισμού αυτού. Θα ήταν ευχής έργο, και βέβαια, δική μας ευχή, ο διαδικτυακός κόμβος, μέσα από την πολυφωνική, ισότιμη και πολυτροπική αναπαράσταση του Καρπάθικου Γλεντιού να θεραπεύσει το ρήγμα που επέφερε ο ανταγωνισμός αυτός για αναγνωρισιμότητα στο πλαίσιο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και να αναδείξει τον πρωτογενή διακαρπαθιακό, αλλά και τον συλλογικό και επικοινωνιακό χαρακτήρα, τον οποίο είχε πάντοτε το Γλέντι στην καρπαθιακή κοινωνία.

Από πλευράς μεθοδολογίας της έρευνάς μας, προσπαθήσαμε να αναδείξουμε τον ίδιο τον σχεδιασμό του διαδικτυακού κόμβου ως μείζον ζήτημα, που απαιτεί σοβαρή προεργασία και πολυεπίπεδη συλλογική δράση. Πρόκειται για ένα εγχείρημα, το οποίο απαιτεί τη συντονισμένη και συστηματική συνεργασία διαφόρων ομάδων, που περιγράφηκαν αναλυτικά στο δεύτερο μέρος του κειμένου μας. Αναδείξαμε τις ομάδες σχεδιασμού, αποτελούμενες από την συντακτική ομάδα του δελτίου του Καρπάθικου Γλεντιού, από τους εντόπιους συνεργάτες της, που παρέχουν υλικό και χρόνο για τη δημιουργία του κόμβου, από το τεχνικό και καλλιτεχνικό ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται και από τον φορέα (ΕΡ.Κ.Ε.Τ.) που έχει αναλάβει την επιστασία και την ευθύνη της υλοποίησης του κόμβου. Αναφερθήκαμε επίσης στις ομάδες παροχής υλικού για τον κόμβο, δηλαδή στους ίδιους τους συντελεστές του Καρπάθικου Γλεντιού, στους συλλόγους, στους ερευνητές και στους καλλιτέχνες που το μελετούν και το θεραπεύουν. Σε ειδική ενότητα αναπτύχθηκαν οι προκλήσεις και οι προβληματισμοί μας κατά την ανάπτυξη του κόμβου: το ευρύ τοπίο που πρέπει να αποτυπώσει η ανάγκη αποφυγής μιας ομογενοποιημένης και ομογενοποιητικής αναπαράστασης του Καρπάθικου Γλεντιού, στοιχείο κείρας σημασίας για την απόδοση του πολυφωνικού του χαρακτήρα τα νομικά θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την προστασία πνευματικών δικαιωμάτων και προσωπικών δεδομένων και συγκυρίες, όπως η πανδημία, που εμπόδισε την ανάπτυξη του κόμβου, αλλά και την διεξαγωγή καρπάθικων γλεντιών.

Η εκτενής ανάλυση του σχεδιασμού του διαδικτυακού κόμβου συνδέεται με την επιθυμία μας να αναδείξουμε πόσο σημαντική, απαιτητική, αλλά και αναγκαία διαδικασία είναι ο ορθός σχεδιασμός ανάλογων επιστημονικών και εθνογραφικών ιστοσελίδων και κόμβων, στους οποίους οι επιστήμονες του πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων των λαογράφων, μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά²². Επιπλέον, επιχειρήσαμε να αναδείξουμε το νέο είδος συνεργειών που απαιτούνται για τέτοια εγχειρήματα, ως μία νέα δυνατότητα και έκφανση της ψηφιακής, δημόσιας και εφαρμοσμένης λαογραφίας. Στην περίπτωση του διαδικτυακού κόμβου «Καρπάθικο Γλέντι», πρόκειται για συνέργειες μεταξύ των διαχειριστών του κόμβου, επιστημόνων, φορέων και λοιπών συντελεστών του Γλεντιού, αλλά και των τεχνικών της πληροφορικής. Οι τελευταίοι καλούνται να διαμορφώσουν ένα λειτουργικό τοπίο για το Καρπάθικο Γλέντι στο Διαδίκτυο, με τεχνικά ασφαλή και ευχερή πρόσβαση στην πληροφόρηση, έτσι ώστε να ικανοποιούνται τα επιστημονικά και κοινωνικά αιτήματα των φορέων και των λοιπών συντελεστών του, επιτρέποντάς τους τις δημιουργικές ανταλλαγές. Με τον τρόπο αυτόν, όπως ελπίζουμε, ο κόμβος θα αποτελέσει μια «κοινότητα πρακτικής», επωφελή για την αειφορία, κοινωνική και επιστημονική, του Καρπάθικου Γλεντιού.

Βιβλιογραφία

- Αθανασίου, Αθ. (2004). Εθνογραφία στο Διαδίκτυο ή το Διαδίκτυο ως εθνογραφία: δυνητική πραγματικότητα και πολιτισμική κριτική. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 115, 49-74.
- Ανδρουλάκη, Μ. (2008). Ο κοινοτικός χορός στην Όλυμπο Καρπάθου: Συμβολικός-ιδεολογικός τόπος και κοινωνική πραγματικότητα. Στο *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας «Κάρπαθος και Λαογραφία» (Κάρπαθος, 21-26.03.2006)*, 107-127. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου-Επαρχείο Καρπάθου.

²² Βλ. χαρακτηριστικά Καραχρήστος – Ποτηρόπουλος, 2021α, 2021β, για προτάσεις ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης του εθνογραφικού υλικού του αρχείου του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, με σύγχρονες θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που εστιάζουν στην ανάγκη μετατροπής του σε «ζωντανό αρχείο».

- Ανδρουλάκη, Μ. (2016). Το γλέντι στην Όλυμπο Καρπάθου. Τεχνικές συλλογικής έκφρασης και επικοινωνίας. Στο *Πρακτικά Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας «Κάρπαθος και Λαογραφία» (Κάρπαθος, 8-12.05.2013)*, 178-191. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Τμήματος Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.-Καρπαθιακός Οργανισμός Πολιτισμού, Άθλησης, Παιδείας-Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού.
- Anttonen, P. J. (2018). *Η παράδοση μέσα από τη νεωτερικότητα. Μεταμοντερνισμός και έθνος-κράτος στην επιστήμη της λαογραφίας*, μετάφρ. Κούζας Γιώργος, Πατάκης.
- Αυδίκος, Ευ. (επιμ.) (2016). *Πολιτισμοί του Διαδικτύου*. Πεδίο.
- Βοζίκας, Γ. (2021). Κοινωνικές ανάγκες, βελτιωτικές δράσεις και θεωρητικά ζητήματα εφαρμοσμένης Λαογραφίας σε μια αστική τοπική κοινότητα. *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας*, 35-36 (2014-2019) Α΄, 103-132.
- Butler, B., & Rowlands, M. (2012). Πολιτισμική κληρονομιά, μετάφρ. Μαρκέτου Πελαγία. Στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), *Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων* (σσ. 125-150). Αλεξάνδρεια.
- Κάβουρας, Π. (1993). Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου. *Εθνολογία*, 2, 155-200.
- Κάβουρας, Π. (1996). Το καρπαθιακό γλέντι ως τελετουργία και παράσταση: Μία κριτική ανθρωπολογική προσέγγιση του συμβολισμού των παραδοσιακών τελεστικών τεχνών. Στο *Πρακτικά Συνεδρίου «Λαϊκά δρώμενα: Παλιές μορφές και σύγχρονες εκφράσεις» (Κομοτηνή, 25-27 Νοεμβρίου 1994)*, 65-81. Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού.
- Καραχρήστος, Ι., & Ποτηρόπουλος, Π. (2021α). Από αποθετήριο σε ένα ζωντανό αρχείο: Μια πρόταση για την τεκμηρίωση του εθνογραφικού υλικού στο αρχείο του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών. *Επετηρίς Κέντρου Λαογραφίας*, 35-36 (2014-2019), 63-82.
- Καραχρήστος, Ι., & Ποτηρόπουλος, Π. (2021β). Σύγχρονες προσεγγίσεις σε λαογραφικά αρχεία: Εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων για την τεκμηρίωση του λαογραφικού υλικού. Το Αρχείο Λαϊκών Παραδόσεων του Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας. *Επετηρίς Κέντρου Λαογραφίας*, 35-36 (2014-2019), 83-102.
- Κατσαδώρας, Γ. (2013). Η επιστήμη της λαογραφίας στη σύγχρονη τεχνολογική εποχή. Η ηλεκτρονική προφορικότητα. Στο Γ. Κόκκινος & Μ. Μοσκοφόγλου-Χιονίδου (επιμ.), *Επιστήμες της εκπαίδευσης. Από την ασθενή ταξινόμηση της Παιδαγωγικής στη διεπιστημονικότητα και στον επιστημονικό υβριδισμό* (σσ. 99-122). Ταξιδευτής.
- Κατσαδώρας, Γ. (2016). Σύγχρονη λαϊκή λογοτεχνία. Καρπαθιακές μαντινάδες στο Διαδίκτυο. Στο *Κάρπαθος και Λαογραφία. Πρακτικά Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος 8-12 Μαΐου 2013)*, 505-518. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου Τμήματος Φιλολογίας Φιλοσοφικής Σχολής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Σειρά Αυτοτελών Εκδόσεων, Αρ. 9.
- Μακρής, Μ. (2007). *Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου*. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
- Μακρής, Μ. (2017). *Τα παραδοσιακά τραγούδια της Ολύμπου Καρπάθου, Β΄ τόμος*. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών.
- Marcus, G. (1998). Τα μετά την κριτική της εθνογραφίας. Στο Δ. Γκέφου-Μαδιανού (επιμ.), *Ανθρωπολογική θεωρία και εθνογραφία. Σύγχρονες τάσεις* (σσ. 67-108). Ελληνικά Γράμματα.
- Μιχαήλ, Γ. (2009). Homo interneticus ή λαογραφία και Διαδίκτυο. *Λαογραφία*, 41, 291-305.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μ. Γ. (1928). *Τα δημοτικά τραγούδια Καρπάθου, ήτοι συλλογή απάντων των εκδεδομένων και ανεκδότων καρπαθιακών τραγουδιών μετά εισαγωγής περί της καρπαθιακής διαλέκτου*. Αθήναι.
- Νουανάκη Α. Λ. (2022). *Ελληνικοί αστικοί θρύλοι στο Διαδίκτυο*. Διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ε.Κ.Π.Α.
- Οικονόμου, Α. (2019). Πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη: Δύο όψεις του ίδιου νομίσματος; Το παράδειγμα της αγροδιατροφικής παράδοσης. *Εθνολογία*, 17 (2017-2018), 5-38.

- Παπαταξιάρχης, Ε. (2006). Τα άχθη της ετερότητας: Διαστάσεις της πολιτισμικής διαφοροποίησης στην Ελλάδα του πρώιμου 21^{ου} αιώνα. Στο Ε. Παπαταξιάρχης (επιμ.), *Περιπέτειες της ετερότητας. Η παραγωγή της πολιτισμικής διαφοράς στη σημερινή Ελλάδα* (σσ. 1-85). Αλεξάνδρεια.
- Φουλίδη, Ξ. (2015). *Νέοι ορίζοντες στις ελληνικές λαογραφικές Σπουδές: Το Διαδίκτυο ως πεδίο παραγωγής, διάδοσης και εκπαιδευτικής αξιοποίησης του Λαϊκού Πολιτισμού*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού.
- Φωτοπούλου, Σ. Β. (2016). Άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Στο Σ.-Β. Φωτοπούλου (επιμ.), *Όψεις της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στη Χίο* (σσ. 11-29). Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς.
- Χρυσανθοπούλου, Β. (2008α). Ο τόπος της πατρίδας στο λόγο και στις εθμικές τελετουργίες των Καρπαθίων της Κάμπερας Αυστραλίας. Στο *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας «Κάρπαθος και Λαογραφία» (Κάρπαθος, 21-26.03.2006)*, 1027-1074. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου-Επαρχείο Καρπάθου.
- Χρυσανθοπούλου, Β. (2008β). Εορταστικές τελετουργίες, συμβολισμός και ταυτότητα στις κοινότητες της ελληνικής διασποράς. Στο Ε. Αλεξάκης, Μ. Βραχιονίδου, Α. Οικονόμου (επιμ.), *Ανθρωπολογία και συμβολισμός στην Ελλάδα* (σσ. 323-357). Ελληνική Εταιρεία Εθνομολογίας.
- Χρυσανθοπούλου, Β. (2017). *Τόποι μνήμης στην καστελλοριζιακή μετανάστευση και διασπορά*. Παπαζήσης.
- Χρυσανθοπούλου, Β. (2021). Η λαογραφία ως θεωρία και πρακτική: Ο λαϊκός πολιτισμός από τη σκοπιά της πολιτιστικής κληρονομιάς και της δημόσιας λαογραφίας. Στο Ι. Βιβιλάκης (επιμ.), *Κατάσταση και προοπτικές της Λαογραφίας σήμερα* (σσ. 79-120). Αρμός.
- Χρυσανθοπούλου, Β., Κανελλάτου, Π., Βασιλαράς, Η., & Διακογεωργίου, Ευ. (2019). Καρπάθικο Γλέντι-Δελτίο στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στο *Εθνικό Ευρετήριο Α.Π.Κ. της Ελλάδας*, https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-Deltio_final_10_6_19-2.pdf, ΥΠ.ΠΟ.Α.-ΔΙ.ΝΕ.ΠΟ.Κ., ημ. ανάκτ.: 2022.06.18.
- Χρυσανθοπούλου, Β., Κανελλάτου, Π., Βασιλαράς, Η., & Διακογεωργίου, Ευ. (2019). Καρπάθικο Γλέντι-Δελτίο στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Βιβλιογραφία. Στο *Εθνικό Ευρετήριο Α.Π.Κ. της Ελλάδας*, <https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2019/03/Karpathiko-Glenti-F-1-P.13-Vivliographia.pdf>, ΥΠ.ΠΟ.Α.-ΔΙ.ΝΕ.ΠΟ.Κ., ημ. ανάκτ.: 2022.06.18.
- Baron, R., & Spitzer, N. (eds.) (2007 [1992]). *Public folklore*. University of Mississippi Press.
- Baron, R. (2016). Public folklore dialogism and critical heritage studies. *International Journal of Heritage Studies*, 22 (8), 588-606.
- Baron, R. (2019). Public folklore: Theory of/in practice (A response to Elliott Oring). *Journal of American Folklore*, 123 (524), 163-174.
- Brandl, R. (2008). The differences in musical villages styles of traditional Karpathian music between 1967 and 1992 (lower-middle-upper Karpathian villages). Στο *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας «Κάρπαθος και Λαογραφία» (Κάρπαθος, 21-26.03.2006)*, 303-306. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου-Επαρχείο Καρπάθου.
- Butler, U. M. (2009). Notes on a dialogical anthropology. *Anthropology in Action*, 16 (3), 20-31.
- Caraveli, A. (1985). The symbolic village: Community born in performance. *Journal of American Folklore*, 98, 259-286.
- Cohen, A. P. (1985). *The symbolic construction of community*. Ellis Horwood Limited.
- Eriksen, Th. H. (2015.10.29). Overheating: Coming to terms with accelerated change. *The Futures Lecture Series*. Aarhus University, <https://www.hyllanderiksen.net/video-kilde/2018/12/17/thomas-hylland-eriksen-overheating-coming-to-terms-with-accelerated-change>, ημ. ανάκτ.: 2022.06.18.
- Hafstein, V. Tr. (2018a). Intangible heritage as a festival; or folklorization revisited. *Journal of American Folklore*, 131 (2018), 127-149.

- Hafstein, V. Tr. (2018b). *Making intangible heritage. El condor pasa and other stories from UNESCO*. Indiana University Press.
- Kavouras, P. (1990). *Glendi and xenitia: The poetics of exile in rural Greece (Olymbos, Karpathos)*. Doctoral dissertation, New School for Social Research, Graduate Faculty of Political and Social Science, Ann Arbor, Michigan, U.M.I.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1998). *Destination culture: Tourism, museums, and heritage*. University of California Press.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production. *Museum International*, 221-222, (Vol. 56, No. 1-2), 52-65.
- Lassiter, L. E. (2005). *The Chicago guide to collaborative ethnography*. University of Chicago Press.
- Ong, W. J. (1997). *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη*, μετάφρ. Χατζηκυριάκου Κώστας. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.
- Ortner, S. B. (1973). On key symbols. *American Anthropologist*, 75 (5), 1338-1346.
- Smith, L. (2006). *The Uses of Heritage*. Routledge.

Δικτυογραφία

- Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας: <https://ayla.culture.gr/>, ημ. ανάκτ.: 2022.05.28.
- Διαδικασία Εγγραφής στο Εθνικό Ευρετήριο Α.Π.Κ. | 2022: https://ayla.culture.gr/purpose/diadikasia_eggrafis/, ημ. ανάκτ.: 2022.05.29.
- Εθνική Επιστημονική Επιτροπή για την Εφαρμογή της Σύμβασης-Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας: https://ayla.culture.gr/purpose/ethini_epistimoniki_epitropi_gia_ti_symvasi/, ημ. ανάκτ.: 2022.06.03.
- Ερευνητικό Κέντρο Ελληνικού Τραγουδήματος: <https://erket.org/>, ημ. ανάκτ.: 2022.05.15.
- Greece-Intangible Heritage-Culture Sector | UNESCO: <https://ich.unesco.org/en/state/greece-GR>, ημ. ανάκτ.: 2022.06.12.
- Καρπάθικο Γλέντι | 2019-Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας: <https://ayla.culture.gr/karpathiko-glenti-2019/>, ημ. ανάκτ.: 2022.05.31.
- Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για οικονομική ενίσχυση και παροχή αιγίδας φορέων που διαχειρίζονται Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας: <https://drasis.culture.gr/index.php/anakoinwseis/121-2020-03-23-07-52-25> & https://drasis.culture.gr/images/2020_03_19_prosklisi_ayla.pdf, ημ. ανάκτ.: 2022.06.04.